UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

22 päivänä maaliskuuta 2011 *

Asiassa T-419/03,

Altstoff Recycling Austria AG, aiemmin Altstoff Recycling Austria AG ja ARGEV Verpackungsverwertungs-Gesellschaft mbH, kotipaikka Wien (Itävalta), edustajanaan asianajaja H. Wollmann,

kantajana,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehenään aluksi W. Mölls, sittemmin Mölls ja H. Gading, sekä lopuksi Mölls ja R. Sauer,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

jota tukevat

EVA Erfassen und Verwerten von Altstoffen GmbH, kotipaikka Wien, edustajinaan asianajajat A. Reidlinger ja I. Hartung,

ja

Bundeskammer für Arbeiter und Angestellte, kotipaikka Wien, edustajanaan asianajaja K. Wessely,

väliintulijoina,

jossa on kyse EY 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (asiat COMP D3/35470 – ARA ja COMP D3/35473 – ARGEV, ARO) 16.10.2003 tehdyn komission päätöksen 2004/208/EY (EUVL 2004, L 75, s. 59) 2 ja 3 artiklaa koskevasta kumoamisvaatimuksesta,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja I. Pelikánová sekä tuomarit K. Jürimäe ja S. Soldevila Fragoso (esittelevä tuomari),

kirjaaja: K. Andová,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 15.6.2010 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asian tausta

1 Altstoff Recycling Austria AG (jäljempänä ARA) on vuonna 1993 perustettu kaupallista toimintaa harjoittava osakeyhtiö, jonka omistaja ja ainoa osakas on Altstoff Recycling Austria Verein (jäljempänä ARA-yhdistys). ARA-yhdistyksen muodostavat yritykset, jotka toimivat pakkausteollisuuden alalla, pakkausten täyttämis- ja tyhjentämisalalla sekä kaupan alalla.

2 ARA hallinnoi koko Itävallan alueella pakkausten keräys- ja kierrätysjärjestelmää. Tosiseikkojen tapahtuma-aikaan se teki tämän järjestelmän puitteissa taloudellisesti riippumattomien alakohtaisten kierrätysyhtiöiden (jäljempänä alakohtaiset kierrätysyhtiöt) kanssa jätehuoltosopimuksia, joilla niille siirrettiin pakkausten keräämisen, lajittelun, kuljetuksen ja kierrätyksen organisointi. Kukin alakohtainen kierrätysyhtiö vastasi tietyistä pakkausmateriaaleista. Alakohtaiset kierrätysyhtiöt tekivät puolestaan palvelusopimuksia alueellisten sopimuskumppaneiden – toisin sanoen alueellisten yritysten tai yhteisöjen – kanssa, jotka toteuttivat konkreettisesti pakkausten keräyksen, lajittelun, kuljetuksen ja kierrätyksen (jäljempänä yhteistyösopimukset). ARA ja alakohtaiset kierrätysyhtiöt muodostavat yhdessä ARA-järjestelmän.

3 ARA-järjestelmään kuului tosiseikkojen tapahtuma-aikaan kahdeksan alakohtaista kierrätysyhtiötä; ARGEV Verpackungsverwertungs-Gesellschaft mbH (jäljempänä ARGEV), joka vastasi metallisten (rautapitoiset metallit, alumiini) pakkausten ja kevyiden pakkausten (puu, keramiikka, muovit, yhdistemateriaalit, tekstiilikuidut) keräämisestä, lajittelusta ja kierrätyksestä; Österreichischer Kunststoff Kreislauf AG (jäljempänä ÖKK), joka vastasi muovisten pakkausten ja tekstiilipakkausten kierrätyksestä; Aluminium-Recycling GmbH (jäljempänä Alurec), joka vastasi ARGEV:n keräämien alumiinipakkausten kierrätyksestä; Arbeitsgemeinschaft Verbundmaterialien GmbH, joka vastasi yhdistemateriaalipakkausten kierrätyksestä, lukuun ottamatta juomille tarkoitettuja yhdistemateriaalilaatikoita; Verein für Holzpackmittel (jäljempänä VHP), joka vastasi puisten pakkausten kierrätyksestä ja myös osittain niiden keräämisestä; Ferropack Recycling GmbH (jäljempänä Ferropack), joka vastasi ARGEV:n keräämien rautametallisten pakkausten kierrätyksestä; Altpapier-Recycling-Organisationsgesellschaft mbH (jäljempänä ARO), joka vastasi paperi-, pahvi- ja aaltopahvipakkausten keräämisestä ja kierrätyksestä, sekä Austria Glas Recycling GmbH (jäljempänä AGR), joka vastasi lasipakkausten keräämisestä ja kierrätyksestä. ARA fuusioi itseensä 14.9.2009 ARGEV:n sekä muut ARA-järjestelmän alakohtaiset kierrätysyhtiöt lukuun ottamatta AGR:ää.

4 ARGEV hallinnoi tosiseikkojen tapahtuma-aikaan kolmea keräysjärjestelmää: kotitalouksien kevytpakkausjärjestelmää, kotitalouksien metallipakkausjärjestelmää sekä yritysten kevyt- ja metallipakkausjärjestelmää. ARGEV:n osakkaat olivat tosiseikkojen tapahtuma-aikaan ARA 11 prosentin osuudella sekä ARGEV-yhdistys, johon kuului noin sata jäsentä, jotka olivat valmistajia ja maahantuojia, kaupallisia yhtiöitä, pakkausalalla toimivia yhtiöitä sekä jätteiden keräämisestä ja kierrätyksestä vastaavia yrityksiä.

5 ARA tarjoaa palvelujaan kaikille itävaltalaisille ja ulkomaisille yrityksille, joita koskee suoraan pakkausjätteen ja tietynlaisten tuotejätteiden välttämisestä ja kierrätyksestä sekä niiden keräys- ja kierrätysjärjestelmistä annettu Itävallan ympäristö-, nuoriso- ja perheasiainministeriön asetus (Verordnung des Bundesministers für Umwelt, Jugend und Familie über die Vermeidung und Verwertung von Verpackungsabfällen und bestimmten Warenresten und die Einrichtung von Sammel- und Verwertungssystemen;

BGBl. nro 648/1996; jäljempänä asetus), joka tuli voimaan 1.12.1996. Asetus perustuu jätehuoltolakiin (Abfallwirtschaftsgesetz; BGBl. nro 434/1996), sellaisena kuin se on muutettuna (BGBl. nro 102/2002; jäljempänä laki), ja sillä pantiin täytäntöön pakkauksista ja pakkausjätteistä 20.12.1994 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 94/62/EY (EYVL L 365, s. 10). ARA:lla on myös valtuudet edustaa lisenssinhaltijoiden oikeuksia alakohtaisiin kierrätysyhtiöihin nähden.

6 Bundeskammer für Arbeiter und Angestellte (liittovaltion työntekijöiden keskusjärjestö, jäljempänä BAA) teki 24.3.1994 Euroopan vapaakauppajärjestön valvontaviranomaiselle (jäljempänä EFTAn valvontaviranomainen) kantelun. Tämä kantelu siirrettiin sittemmin Euroopan komissiolle.

7 ARA ja ARGEV ilmoittivat EFTAn valvontaviranomaiselle 30.6.1994 tietyistä keskinäisistä sopimuksistaan ja pyysivät puuttumattomuustodistusta tai vaihtoehtoisesti ryhmäpoikkeuspäätöstä. Toimivalta ilmoitettujen sopimusten tutkinnasta siirrettiin 21.3.1995 päivätyllä kirjeellä komissiolle.

8 FRS Folien-Rücknahme-Service GmbH & Co. KG ja Raiffeisen Umweltgesellschaft mbH tekivät 8.5.1996 komissiolle kantelun, joka koski pakkausten keräys- ja kierrätysjärjestelmää kehittävän yhteisyrityksen suunniteltua perustamista. Kantelijat kuitenkin luopuivat kantelustaan.

9 ARA ilmoitti 28.8.2001 päivätyllä kirjeellä komissiolle uusista sopimuksista ja pyysi lisäksi yhdessä ARGEV:n kanssa ilmoitusmenettelyjensä yhdistämistä puuttumattomuustodistuksen tai ryhmäpoikkeuspäätöksen saamiseksi EY 81 artiklan 3 kohdan nojalla. Samanaikaisesti ARO pyysi tulevansa otetuksi mukaan menettelyyn ilmoittajana. Tämä menettely koski kaikki sopimuksia, joihin ARA-järjestelmä perustuu, eli

– ARA:n ja pakkausasetuksen velvoittamien yritysten välisistä velvoitteista vapauttamista ja lisenssiä koskevia sopimuksia (ilman tariffiluetteloa)

– ARA:n ja ARGEV:n välistä jätehuoltosopimusta, jota on käytetty ARA:n ja muiden alakohtaisten kierrätysyhtiöiden (Arbeitsgemeinschaft Verbundmaterialien GmbH, ARO, AGR, Alurec, VHP, Ferropack ja ÖKK) välisten sopimusten mallisopimuksena

– ARGEV:n ja ÖKK:n välistä sekä ARGEV:n ja Alurecin välistä jätehuolto- ja yhteistyösopimusta, jota on käytetty ARGEV:n sekä ÖKK:n, Alurecin, Ferropackin ja VHP:n välisten sopimusten mallisopimuksena

– ARGEV:n ja ARO:n alueellisten kumppaniensa kanssa tekemiä sopimuksia.

10 BAA esitti komissiolle 19.2.1996 ja 22.3.2002 päivätyillä kirjeillään ARA-järjestelmää koskevia huomautuksia viittaamalla kanteluun, jonka se oli tehnyt tästä 24.3.1994 EFTAn valvontaviranomaiselle. EVA Erfassen und Verwerten von Altstoffen GmbH

(jäljempänä EVA) teki 27.4.2000 päivätyllä kirjeellään ARA-järjestelmän yhtiöistä kantelun, jossa toistettiin FRS Folien-Rücknahme-Service ja Raiffeisen Umweltgesellschaftin 8.5.1996 tekemä kantelu ja täydennettiin sitä.

11 Komissio päätti 24.7.2002 aloittaa menettelyn nyt käsiteltävässä asiassa.

12 Komissio antoi 19.10.2002 antamallaan tiedonannolla (EYVL C 252, s. 2) kolmansille mahdollisuuden ilmaista kantansa 6.2.1962 annetun neuvoston asetuksen N:o 17 ([EY] 81 ja [EY] 82 artiklan ensimmäinen täytäntöönpanoasetus) (EYVL 1962, 13, s. 204), sellaisena kuin kyseinen asetus on muutettuna, 19 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

13 Komission mainitussa tiedonannossa esittämien huomautusten johdosta ARA ja ARGEV antoivat neljä sitoumusta, joista on mainittava seuraavat:

– sitoumus 1: ARGEV ja ARO luopuvat 29.11.2000 alkaen suosituimmuuslausekkeiden käytöstä, joista on sovittu jätehuoltoyritysten kanssa

– sitoumus 3: ARGEV ei estä alueellisia sopimuskumppaneita toimittamasta palveluita ARA-järjestelmän kilpailijoille eikä tekemästä sopimuksia näiden kilpailijoiden kanssa keräyssäiliöiden tai muiden sellaisten kotitalouksilta peräisin olevien käytettyjen pakkausten keräyksessä ja/tai lajittelussa käytettävien laitteiden yhteiskäytöstä; tämä sitoumus ei kuitenkaan rajoita ARGEV:n oikeutta käyttää

sopimuksiin perustuvaa päätösvaltaansa yhteiskäytössä olevien keräys- ja kierrätysjärjestelmien suhteen tai ryhtyä kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin täyttääkseen kaikki keräys- ja kierrätysjärjestelmänsä toimintaan liittyvät lakiin ja lupamenettelyihin perustuvat velvollisuutensa

– sitoumus 4: ARGEV ja ARO sanovat irti alueellisten kumppanien kanssa tehdyt sopimuksensa kolmen vuoden voimassaolon jälkeen, jos sopimuspuolet eivät pääse yksimielisyyteen sopimuksen voimassaolon jatkamisesta enintään kahdella vuodella; ARGEV ja ARO uudistavat palvelusopimuksensa viimeistään niiden oltua voimassa viisi vuotta kilpailuun, avoimuuteen ja tasapuolisuuteen perustuvassa menettelyssä (kaikentyyppiset tarjouskilpailut, tarjouspyynnöt jne.).

14 Komissio teki 16.10.2003 EY:n perustamissopimuksen 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (Asiat COMP D3/35470 – ARA, COMP D3/35473 – ARGEV, ARO) päätöksen 2004/208/EY (EUVL 2004, L 75, s. 59; jäljempänä riidanalainen päätös).

15 EY 81 artiklan 1 kohdan soveltamisen yhteydessä eri merkitykselliset markkinat on yksilöity riidanalaisessa päätöksessä. Ensinnäkin markkinoita, joilla jätteiden yhteiset tai yksittäiset keräys- ja kierrätysjärjestelmät toimivat, kutsutaan nimellä ”järjestelmämarkkinat”. Yhteisillä järjestelmillä vapautetaan yritykset, joille on asetuksella asetettu velvoitteita, näistä velvoitteista ottamalla käyttöön yhteinen keräys- ja kierrätysjärjestelmä. Omien jätehuoltojärjestelmien kautta toteutetaan erityisiä jätteiden keräys- ja kierrätyspalveluja kaikille niille yrityksille, jotka eivät halua liittyä yhteisiin järjestelmiin. Asetuksen velvoitteet huomioon ottaen kyseessä olevat markkinat rajoittuvat pakkausjätteisiin.

16 Riidanalaisessa päätöksessä täsmennetään, että koska palvelut eivät ole toisiaan korvaavia, järjestelmämarkkinoilla on erotettava toisistaan kotitalouksista kerättäville pakkauksille tarkoitettujen jätehuoltojärjestelmien markkinat sekä suuryrityksistä ja teollisuudesta kerättäville pakkauksille tarkoitettujen jätehuoltojärjestelmien markkinat.

17 Siltä osin kuin alakohtaiset kierrätysyhtiöt eivät itse vastaa käytettyjen pakkausten jätehuollosta, riidanalaisessa päätöksessä todetaan toisen markkinoiden tason olemassaolo, eli käytettyjen pakkausten keräys- ja lajittelumarkkinat, joilla alakohtaiset kierrätysyhtiöt toimivat keräys- ja lajittelupalvelujen ostajina ja yritykset ja paikalliset yhteisöt näiden palvelujen tarjoajina. Kun kyseessä olevat palvelut eivät ole toisiaan korvaavia, ero tehdään jätteiden tuotantopaikan perusteella yhtäältä kotitalouksien käytettyjen pakkausten keräys- ja lajittelumarkkinoiden ja toisaalta teollisuuden vastaavien markkinoiden välille. Kun otetaan huomioon tiettyjen materiaalien erityispiirteet, kotitalouspakkausten alalla voidaan erottaa toisistaan kolmet markkinat; keräyspaperin keräysmarkkinat, kierrätyslasin keräysmarkkinat sekä kevytpakkausten keräys- ja lajittelumarkkinat.

18 Riidanalaisessa päätöksessä tehdään lopuksi ero keräys- ja lajittelumarkkinoiden sekä kerättyjen materiaalien ja uusioraaka-aineiden kierrätyspalvelumarkkinoiden välille, koska kerättyjen materiaalien kierrätyksen organisointi ja uusioraaka-aineiden tarjonta ovat samojen tuotemarkkinoiden eri tasoja. Riidanalaisessa päätöksessä katsotaan myös, että on olemassa yhtä paljon kierrätyspalvelujen ja uusioraaka-aineiden markkinoita kuin materiaalimarkkinoita. Lisäksi siinä täsmennetään, että samassa materiaaliluokassa kotitalouspakkausten ja teollisuuspakkausten välille ei voida tehdä eroa.

19 Riidanalaisen päätöksen mukaan maantieteelliseltä kannalta Itävallan alue on huomioon otettava alue järjestelmämarkkinoiden sekä keräys- ja lajittelumarkkinoiden osalta. Sitä vastoin kierrätyspalvelu- ja uusioraaka-ainemarkkinoissa on otettava huomioon Euroopan talousalue (ETA).

20 Määriteltyään merkitykselliset markkinat komissio on tutkinut yhteistyösopimuksia ja katsonut, että ne se saavat aikaan EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tuntuvan kilpailunrajoituksen yhtäältä kotitalouspakkasten keräys- ja lajittelumarkkinoilla, lukuun ottamatta ARO:n ja alueellisten yhteisöjen välistä sopimusta, ja toisaalta teollisuuspakkausten keräys- ja lajittelumarkkinoilla. Tämä rajoitus johtuu sen mukaan ARGEV:n ja ARO:n kullakin alueellisella sopimuskumppanilla olemassa olevasta alueellisesta yksinoikeuslausekkeesta. Koska ARGEV:llä ja ARO:lla on määräävä asema kyseessä olevilla markkinoilla sopimusten voimassaoloaikana, kaikilta muilta kotitalous- ja teollisuuspakkausten keräys- ja lajittelupalvelujen tarjoajilta estettiin pääsy merkittäville markkinoiden osille tai niiltä poistettiin merkittävät tarjontamahdollisuudet.

21 Kotitalouspakkausten osalta yksilöity rajoitus oli riidanalaisen päätöksen mukaan EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tuntuva kilpailunrajoitus, koska tosiseikkojen tapahtuma-aikaan ARGEV oli keräys- ja lajittelupalvelujen pääasiallinen kysyjä ja palvelusopimusten verkosto, joka sisälsi yksinoikeuslausekkeen, aiheutti koko maantieteellisillä markkinoilla kumulatiivisen vaikutuksen markkinoiden sulkemiseksi niiden ulkopuolelle jääneiltä keräys- ja lajitteluyrityksiltä. Tarjontapuolta tarkasteltaessa on lisäksi otettava huomioon se, että lähinnä aluetaloudelliset ja jätehuoltologistiset syyt olivat esteenä toisen keräysjärjestelmä perustamiselle. Näin ollen riidanalaisen päätöksen mukaan oli realistista ajatella, että kaikkien yhteisten järjestelmien, jotka voivat kilpailla ARA-järjestelmän kanssa, täytyi työskennellä ARA-järjestelmän alueellisten sopimuskumppaneiden kanssa, minkä vuoksi on epätodennäköistä, että ulkopuolelle jääneille keräys- ja lajitteluyrityksille syntyisi tarjontamahdollisuuksia. Näin ollen elintärkeät markkinointiväylät on suljettu jopa sopimusten enimmäiskeston eli viiden vuoden ajaksi.

22 Teollisuuspakkauksista riidanalaisessa päätöksessä todetaan, että tosiseikkojen tapahtuma-aikaan ARGEV ja ARO eivät olleet keräys- ja lajittelupalvelujen pääasiallisia kysyjiä. Tällä alalla jätehuoltopalvelujen kysynnän markkinoilla oli muita järjestelmiä, koska jätehuoltoyritykset voivat myös tarjota niiden palveluja jätteiden suurtuottajille. Riidanalaisen päätöksen mukaan kilpailevat järjestelmät ja jätteiden suurtuottajat eivät kuitenkaan olleet taloudellisen merkittävyyden suhteen vertailukelpoisia ARA-järjestelmän kanssa, ja tässä yhteydessä yksilöity rajoitus tukki ulkopuolelle jääneiltä yrityksiltä sopimusten voimassaoloaikana huomattavat markkinointiväylät, ja sillä oli siis merkittäviä vaikutuksia kilpailuun.

23 Riidanalaisen päätöksen mukaan palvelusopimuksissa oleva yksinoikeuslauseke on kuitenkin tarpeellinen keräys- ja lajittelujärjestelmien toiminnan ja käyttöönoton kannalta; järjestelmät vaativat sen mukaan merkittäviä investointeja alueellisilta sopimuskumppaneilta ja mahdollistivat ympäristöalan säännösten välittömän täytäntöönpanon. Samoin se, että jätteiden keräys annettiin kokonaisuudessaan yhden ainoan yrityksen tehtäväksi keräysvyöhykkeittäin enintään viiden vuoden ajaksi, mahdollisti yhtäältä sen, että osapuolet saattoivat suunnitella ja organisoida pitkällä aikavälillä palvelujen tarjoamisen ja toisaalta saada taloudellisia mittakaava- ja yhdistämisetuja, mikä sai aikaan tehokkuusetuja. Näin ollen alueellisten kumppanien hyväksi annettu yksinoikeus tehostaa osaltaan tuotantoa sekä edistää teknistä ja taloudellista kehitystä ja hyödyttää kuluttajia, jotka saavat kohtuullisen osuuden näin saatavasta hyödystä EY 81 artiklan 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla. Samoin yksinoikeuslauseke on taloudellista syistä välttämätön ainakin kolmen vuoden ajan, jotta voidaan taata välttämätön pitkäaikainen ja luotettava keräys- ja lajittelupalvelu sekä varmistaa alueellisten sopimuskumppaneiden investoinnit keräys- ja lajittelusopimusten täytäntöönpanoa varten.

24 Riidanalaisen päätöksen mukaan yksilöity rajoitus ei poistanut kilpailua kyseessä olevilta markkinoilta. Komissio teki kuitenkin kotitalousjätteiden keräys- ja lajittelupalvelujen osalta seuraavat täsmennykset.

25 Riidanalaisessa päätöksessä todetaan ensinnäkin kotitalousjätteiden keräämisestä, että uusien sopimusten tekeminen tarjouskilpailumenettelyssä viimeistään viiden vuoden kuluttua takaa vapaan kilpailutilanteen keräysvyöhykkeiden saamiselle. Päätöksessä todetaan kuitenkin, että käytännössä ei ole mahdollista ottaa käyttöön toista kotitalousjätteiden keräysinfrastruktuuria tilaongelmien ja ympäristön- ja maisemansuojeluun liittyvien oikeudellisten ongelmien vuoksi sekä kuluttajien tottumusten vuoksi jätteidenkeräysalalla. Komissio on katsonut, että merkityksellisten markkinoiden tällaisten erityisten tarjontaolojen vuoksi kotitalouksien lähelle sijoitetut käytettyjen myyntipakkausten keräyssäiliöt muodostavat usein kilpailua vaikeuttavan tekijän.

26 Edellä todetun perusteella komissio on katsonut, että jo käyttöön otetun keräysinfrastruktuurin vapaa ja esteetön käyttömahdollisuus on välttämätön edellytys paitsi kotitalouksien keräyspalvelujen alalla kysyntäpuolen kilpailun tehostamiselle myös kilpailun voimistamiselle yksityisten loppukäyttäjien tuottamien käytettyjen pakkausten takaisinoton ja kierrätyksen järjestämisen vertikaalisilla markkinoilla. Näin ollen riidanalaisen päätöksen mukaan keräyspalvelujen kysyntäpuolen kilpailua voi syntyä vain, jos ARGEV ei kiellä alueellisia sopimuskumppaneita tekemästä ARA-järjestelmän kilpailijoiden kanssa sopimuksia keräyssäiliöiden yhteiskäytöstä.

27 Riidanalaisessa päätöksessä todetaan kuitenkin, että ARGEV:n sitoumuksella nro 3 oli tarkoitus asettaa tälle yhteiskäytölle huomattavia rajoituksia. Komissio on siis katsonut tarpeelliseksi määrätä tiettyjä velvoitteita varmistaakseen, että EY 81 artiklan 3 kohdan mukaisen poikkeusluvan saamisen edellytykset täyttyvät. Ensinnäkään ARGEV ei saa estää keräysyrityksiä tekemästä ja panemasta täytäntöön ARA:n ja ARGEV:n kilpailijoiden kanssa sopimuksia, jotka koskevat käytetyille myyntipakkauksille tarkoitettujen keräyssäiliöiden tai muiden keräys- ja lajittelulaitteiden yhteiskäyttöä. Toiseksi sen estämiseksi, ettei ARGEV pyri omimaan kerättyjen pakkausten kokonaismäärää ja estä kilpailijoita täyttämästä kiintiöitään, se voi vaatia alueellisia

sopimuskumppaneitaan esittämään todisteita vain niistä pakkausmääristä, jotka vastaavat ARA-järjestelmän osuutta niiden pakkausten kokonaismääristä, jotka on kerätty eri keräysjärjestelmissä lisenssinalaisesti. Tämä toinen velvoite koski kaikkia yrityksiä, jotka olivat tehneet keräysyhteistyösopimuksen ARGEV:n kanssa, ja sitä sovellettiin siltä osin kuin kilpaileva järjestelmä halusi hyötyä yhteiskäytöstä kyseisellä keräysvyöhykkeellä ja siitä päivästä lähtien, jolloin lupa kyseessä olevaan järjestelmään annetaan.

28 Toiseksi riidanalaisessa päätöksessä todetaan kotitalousjätteiden lajittelupalveluista, että pakkausten erottelu käytettyjen materiaalien mukaan vaatii teknisesti monimutkaisia menetelmiä sekä investointeja, joita voidaan hyödyntää muissa lajitteluprosesseissa vain rajallisesti. Uusien lajittelulaitteiden asentamiseksi välttämättömät suuret investoinnit merkitsisivät ARA-järjestelmän kilpailijoille huomattavia markkinoille pääsyn esteitä.

29 Vaikka ARGEV onkin ilmoittanut, että jätehuoltoyritykset voivat vapaasti antaa lajittelulaitteistonsa kilpailevien järjestelmien käyttöön, komissio on katsonut, että se haluaa sitoumuksen nro 3 puitteissa liittää yhteiskäyttöön huomattavia rajoituksia. Koska lajittelulaitteistojen esteettömällä käytöllä on suuri merkitys kilpailulle, komissio on näin ollen katsonut tarpeelliseksi liittää EY 81 artiklan 3 kohdan mukaiseen poikkeuslupaan velvoitteen, jonka nojalla ARGEV ei saa estää jätehuoltoyrityksiä tekemästä ja panemasta täytäntöön sopimuksia, jotka koskevat lajittelulaitteistojen yhteiskäyttöä.

30 Riidanalainen päätös sisältää muun muassa seuraavat säännökset:

”*2 artikla*

[EY] – – 81 artiklan 3 kohdan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan perusteella katsotaan, ettei [EY] – – 81 artiklan 1 kohdan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan määräyksiä voida soveltaa ARGEV:n ja ARO:n alueellisten jätehuoltokumppaniensa kanssa tekemiin yksilöllisiin keräys- ja lajittelusopimuksiin, jotka sisältävät yksinoikeussitoumuksen ja ovat voimassa enintään 31 päivänä joulukuuta 2006 saakka.

Tämä poikkeus on voimassa 30 päivästä kesäkuuta 1994 alkaen 31 päivään joulukuuta 2006.

3 artikla

Edellä 2 kohdassa myönnettyyn poikkeukseen liitetään seuraavat velvoitteet:

a) ARGEV ei saa estää jätehuoltoyhtiöitä tekemästä ja panemasta täytäntöön ARA-järjestelmän kilpailijoiden kanssa sopimuksia säiliöiden tai muiden laitteistojen yhteiskäytöstä kotitalouksista kertyvien käytettyjen myyntipakkausten keräämistä ja lajittelua varten.

b) ARGEV saa vaatia jätehuoltoyhtiöiltä todistuksen vain niistä pakkausmääristä, jotka vastaavat ARA-järjestelmän osuutta järjestelmien tietyissä materiaaliryhmissä lisensoimista kotitalouksista peräisin olevien pakkausten kokonaismääristä. Tässä tapauksessa ARGEV voi pienentää keräyksestä vastaavan kumppanin kanssa tehdyn sopimuksen 3.1.1 kohdan mukaista korvausta tämän kohdan ensimmäisessä lauseessa mainitussa suhteessa. Keräyksestä vastaavan kumppanin kanssa tehdyn sopimuksen 3.1.2 ja 3.1.3 kohdan mukaiset korvaukset määräytyvät ARGEV:lle todistettujen määrien mukaan. Tämä velvoite koskee kaikkia keräyksestä vastaavia jätehuoltoyhtiöitä, joiden kanssa ARGEV on tehnyt sopimuksen."

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

31 ARA ja ARGEV ovat nostaneet nyt käsiteltävän kanteen, joka saapui yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 22.12.2003.

32 ARA ja ARGEV tekivät samana päivänä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon rekisteröidyllä erillisellä hakemuksella riidanalaisen päätöksen 3 artiklan b alakohdan täytäntöönpanon lykkäämistä koskevan hakemuksen (asia T-419/03 R). Ne peruuttivat tämän hakemuksen 11.3.2004 päivätyllä kirjeellä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin 26.3.2004 antamalla määräyksellä asia T-419/03 R poistettiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen rekisteristä ja oikeudenkäyntikuluista määrättiin päätettäväksi myöhemmin.

33 EVA ja BAA pyysivät ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 19.2.2004 ja 23.4.2004 toimittamillaan asiakirjoilla saada osallistua asian käsittelyyn väliintulijoina tukeakseen komission vaatimuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ensimmäisen jaoston puheenjohtaja hyväksyi EVA:n ja BAA:n väliintulohakemukset 20.1.2005 antamallaan määräyksellä. Väliintulijat jättivät kirjelmänsä 17.5.2005.

34 Asia siirrettiin 16.9.2007 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen osittain uuden kokoonpanon vuoksi sen toisen jaoston käsiteltäväksi, ja uusi esittelevä tuomari nimettiin.

35 Esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (toinen jaosto) päätti 8.7.2009 aloittaa suullisen käsittelyn. Suullista käsittelyä koskeva kertomus annettiin 12.8.2009 asianosaisten tiedoksi, ja istuntopäiväksi vahvistettiin 29.9.2009.

36 ARA (jäljempänä kantaja) ilmoitti 14.9.2009 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle fuusioineensa ARGEV:n sekä muut ARA-järjestelmän alakohtaiset kierrätysyhtiöt itseensä, lukuun ottamatta AGR:ää.

37 Kantaja teki ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle 21.9.2009 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 77 artiklassa tarkoitetun hakemuksen asian käsittelyn lykkäämisestä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti 22.9.2009 antamallaan määräyksellä lykätä asian käsittelyä kuudella kuukaudella.

38 Oikeudenkäyntiä jatkettiin 23.3.2010 ja istunto pidettiin 15.6.2010.

39 Kantaja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– kumoaa riidanalaisen päätöksen 2 ja 3 artiklan

– toissijaisesti kumoaa riidanalaisen päätöksen 3 artiklan

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

40 Komissio, EVA ja BAA vaativat, että unionin yleinen tuomioistuin

– hylkää kanteen

– velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

41 Komissio ilmoitti istunnossa luopuvansa ARA:n nostaman kanteen tutkimatta jättämistä koskevasta vaatimuksesta, ja tämä merkittiin istuntopöytäkirjaan.

42 Kantaja vetoaa kanteensa tueksi kuuteen kanneperusteeseen. Ensimmäinen kanneperuste koskee EY 81 artiklan ja asetuksen N:o 17 2 artiklan virheellistä soveltamista. Toinen kanneperuste koskee palvelusopimusten yhteensoveltuvuutta [EY] 81 artiklan 3 kohdan soveltamisesta tiettyihin vertikaalisten sopimusten ja yhdenmukaistettujen menettelytapojen ryhmiin 22.12.1999 annetun komission asetuksen (EY) N:o 2790/1999 (EYVL L 336, s. 21) kanssa. Kolmas kanneperuste koskee sitä, että riidanalaisen päätöksen 2 ja 3 artikla eivät noudata ”olennaisten toimintaedellytysten” teorian mukaisia vaatimuksia. Neljäs kanneperuste koskee sitä, että riidanalaisessa päätöksessä määrätyt velvoitteet eivät ole toteuttamiskelpoisia. Viides kanneperuste

koskee riidanalaisessa päätöksessä vahvistettujen velvoitteiden suhteettomuutta, ja kuudes kanneperuste koskee riidanalaisen päätöksen päätösosan ja sen perustelujen välistä ristiriitaisuutta.

43 Komissio katsoo aluksi, että väitteet, jotka koskevat kilpailunrajoitusten ja vahvistetun velvoitteen välisen yhteyden puuttumista, kantajan oikeutta organisoida järjestelmäänsä ja riidanalaisen päätöksen epätäsmällisyyttä, ovat uusia kanneperusteita, jotka on esitetty kantajan vastauksessa ja jotka on näin ollen jätettävä tutkimatta. Se katsoo myös, että kantajan väite kustannusten jakamisesta on uusi kanneperuste, joka on esitetty istunnossa ja siten jätettävä tutkimatta.

44 Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin toteaa tästä, että sen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan asian käsittelyn kuluessa ei saa vedota uuteen perusteeseen, ellei se perustu asian käsittelyn aikana esille tulleisiin tosiseikkoihin tai oikeudellisiin seikkoihin. Tässä yhteydessä peruste, jolla laajennetaan aikaisemmin, nimenomaisesti tai implisiittisesti, esitettyä perustetta ja jolla on läheinen yhteys tähän perusteeseen, on otettava tutkittavaksi (asia T-195/00, Travelex Global and Financial Services ja Interpayement Services v. komissio, tuomio 10.4.2003, Kok., s. II-1677, 33 ja 34 kohta ja asia T-151/01, Duales System Deutschland v. komissio, tuomio 24.5.2007, Kok., s. II-1607, 71 kohta).

45 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, että perusteilla, joita pidetään uusina, laajennetaan kantajan väitteitä vastauksena komission vastineessa esitettyihin väitteisiin velvoitteiden toteuttamiskelpoisuutta koskevan neljännen kanneperusteen osalta, velvoitteiden oikeasuhteisuutta koskevan viidennen kanneperusteen osalta sekä riidanalaisen päätöksen päätösosan ja perustelukappaleiden välistä ristiriitaisuutta koskevan kuudennen kanneperusteen osalta.

46 Näin ollen komission väite uusien perusteiden tutkimatta jättämisestä on hylättävä.

EY 81 artiklan ja asetuksen N:o 17 2 artiklan virheellistä soveltamista koskeva väite

Asianosaisten lausumat

47 Kantaja katsoo, etteivät yhteistyösopimukset sisällä mitään sellaista määräystä, josta voitaisiin päätellä nimenomaisesti tai hiljaisesti kantajaan kohdistuva yksinoikeusvelvoite. Se katsoo, että vaikka se on päättänyt olla yhteistyössä yhden ainoan alueellisen sopimuskumppanin kanssa kullakin keräysvyöhykkeellä, mikään ei estä sitä antamasta muiden yritysten tehtäväksi pakkausten keräämistä ja/tai lajittelua kullakin sopimusvyöhykkeellä. Siten väitetyt kilpailua rajoittavat vaikutukset johtuvat vaihtosopimuksesta, jolla yksityinen tai ammattimainen kuluttaja kattaa tarpeensa, eivätkä ne siis kuulu EY 81 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

48 Kantaja katsoo myös, ettei sen päätöksestä rajoittaa toimintaansa seuraa se, että jäljelle jäisi kullakin keräysvyöhykkeellä yksi ainoa sopimuskumppani, joka voi harjoittaa toimintaansa vaihtoehtoisen yhteisjärjestelmän puitteissa. Tämän näkemyksensä tueksi kantaja väittää, että käytännössä potentiaalisten sopimuskumppaneiden valinnan mahdollisuutta lisää se seikka, että teollisuuspakkausten jätehuollon yhteydessä jätteiden tuottaja voi vapaasti valita keräysyrityksen, joka kuljettaa pakkaukset ARA-järjestelmän vastaanottokeskuksiin. Tämä merkitsee sitä, että eri keräysalueilla toimii useita muita jätehuoltoyrityksiä kotitalousjätteistä huolehtivan kantajan alueellisten sopimuskumppanin lisäksi. Kantaja lisää, että kotitalousjätehuollon yhteydessä AGR ja ARO järjestävät kullakin keräysvyöhykkeellä keräysjärjestelmiä, joita muut

alueelliset sopimuskumppanit usein käyttävät. Näin ollen ei ole olemassa minkäänlaisia ”jätehuoltoyritysten paikallisia monopoleja”, ja komission olisi pitänyt antaa asetuksen N:o 17 2 artiklan perusteella puuttumattomuustodistus näille sopimuksille.

49 Komissio ja väliintulijat kiistävät kaikki kantajan esittämät väitteet.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

50 Kantajan mukaan yhteistyösopimukset eivät sisällä mitään määräystä, jonka perusteella voitaisiin päätellä, että on olemassa nimenomaisesti tai hiljaisesti siihen kohdistuva yksinoikeusvelvoite. Tätä väitettä on tarkasteltava ensimmäisenä.

51 Yhteistyösopimusten tarkastelu osoittaa, että ne eivät sisällä muodollista alueellista yksinoikeuslauseketta keräys- ja/tai lajittelukumppaneiden hyväksi. Mikään määräys ei velvoita kantajaa sitoutumaan vain yhteen keräys- ja/tai lajittelukumppaniin alueittain. Unionin yleisen tuomioistuimen on siis tutkittava, onko komissio näyttänyt riittävän selvästi relevanttien markkinoiden erityisolosuhteet huomioon ottamalla toteen, että nämä tietyksi ajaksi ja yhden ainoan keräys- ja/tai lajittelukumppanin kanssa tehdyt sopimukset toimivat tosiasiallisesti yksinoikeusehtona, joka rajoittaa kilpailua. Tämän jälkeen on tarpeen vaatiessa tarkistettava, onko yksilöity kilpailunrajoitus riittävän merkittävä, jotta sillä rikottaisiin EY 81 artiklan 1 kohtaa. Tässä yhteydessä on muistettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että kun tuomioistuimen harjoittaman valvonnan kohteena ovat sellaiset komission toimet, jotka edellyttävät monitahoisten taloudellisluonteisten arviointien tekemistä, valvonta kohdistuu ainoastaan siihen, että menettelysääntöjä ja perusteluvelvollisuutta on noudatettu, että tosiseikat pitävät asiallisesti paikkansa, että näitä tosiseikkoja ei ole arvioitu ilmeisen virheellisesti ja ettei harkintavaltaa ole käytetty väärin (ks.

asia T-65/98, Van den Bergh Foods v. komissio, tuomio 23.10.2003, Kok., s. II-4653, 80 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

52 Komissio on tarkastellut näitä sopimuksia ja todennut, että kantaja aikoo sitoutua yhteen ainoaan keräys- ja/tai lajittelukumppaniin keräysaluetta kohden kolmen vuoden ajan (ks. riidanalaisen päätöksen 95, 111 ja 220 perustelukappale), mikä selittyy kantajan mukaan sillä, että yksi ainoa sopimuskumppani kattaa sen kyseessä olevia palveluja koskevat tarpeet.

53 Yhteistyösopimuksista ilmenee kantajan tahto antaa kotitalouspakkausten keräys- ja lajittelupalvelut yhden ainoan sopimuskumppanin hoidettaviksi keräysaluetta kohden kolmesta viiteen vuoteen ulottuvaksi ajanjaksoksi. Mainittujen sopimusten mistään tekijästä ei voida päätellä, että kantaja voisi tänä aikana poiketa rajoituksesta, johon se on sitoutunut, ja pyytää muita keräys- ja lajitteluyrityksiä suorittamaan sille mainitut palvelut kyseessä olevalla keräysalueella esimerkiksi lisenssinalaisten pakkausten määrän kasvuun reagoimiseksi.

54 Muista yhteistyösopimuksiin liittyvistä tekijöistä voidaan todeta, että ylimääräisen sopimuskumppanin osallistuminen kyseessä olevalla alueella on pois suljettua. Näin ollen alueellisten sopimuskumppaneiden palkkioiden muuttamisesta määrätään muutettaessa keräysjärjestelmää tai määrällistä asteikkoa, mutta uuden sopimuskumppanin osallistumisesta ei ole määrätty. Samoin vakiotarjousten, jotka sopimuksen haluavien yritysten on esitettävä, on aina koskettava kyseistä keräilyaluetta kokonaisuudessaan.

55 Edellä todetusta seuraa, että yhteistyösopimusten voimassaoloaikana ulkopuolelle jääneet yritykset eivät voi tehdä tarjouksia kantajalle (riidanalaisen päätöksen 221–223, 228 ja 236 perustelukappale). Vaikka siis yhteistyösopimukset eivät sisällä tällaista lauseketta, niillä on samat vaikutukset kuin alueellisen yksinoikeuslausekkeen sisällyttämisellä sopimukseen kunkin keräys- ja/tai lajittelukumppanin hyväksi. Näin ollen kantajan väite yksinoikeusvelvoitteen puuttumisesta on perusteeton.

56 Yhteistyösopimusten kilpailua rajoittavien vaikutusten analysoinnista on täsmennettävä, että oikeuskäytännön mukaan tutkittaessa sitä, onko komission arviointi EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta tuntuvasta kilpailunrajoituksesta perusteltu, unionin yleinen tuomioistuin ei voi rajoittaa tutkintaa yksinoikeuslausekkeen erikseen tarkasteltuihin vaikutuksiin ja viitata ainoastaan niihin rajoituksiin, joista on määrätty yhteistyösopimuksilla eri keräilyalueilla (ks. vastaavasti em. asia Van den Bergh Foods v. komissio, tuomion 82 kohta). Tutkittaessa sitä, voidaanko kantajan yhteistyösopimuksiin soveltaa EY 81 artiklan 1 kohdan kieltoa, on oikeuskäytännön mukaisesti selvitettävä, onko kaikkien relevantteja markkinoita koskevien vastaavanlaisten sopimusten ja kyseisiin sopimuksiin liittyvien taloudellisten ja oikeudellisten seikkojen perusteella ilmeistä, että sopimusten yhteisvaikutuksena uudet kilpailijat eivät voi aloittaa toimintaansa näillä markkinoilla. Jos on selvää, että näin ei ole, yksittäiset sopimukset, joista muodostuu sopimusten ryhmä, eivät haittaa kilpailua EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla. Jos toisaalta näyttää siltä, että markkinoille pääsy on vaikeutunut, on seuraavaksi tutkittava, mikä on kanteen kohteena olevien sopimusten osuus todetussa yhteisvaikutuksessa, ja tällöin on otettava huomioon se, että kiellettyjä ovat ainoastaan sopimukset, jotka ovat merkittävästi vaikuttaneet markkinoiden mahdolliseen eristämiseen (asia C-234/89, Delimitis, tuomio 28.2.1991, Kok., s. I-935, Kok. Ep. IX, s. I-77, 23 ja 24 kohta ja em. asia Van den Bergh Foods v. komissio, tuomion 83 kohta).

57 Komissio on todennut riidanalaisen päätöksen 176 perustelukappaleessa, että ARA-järjestelmä on kotitalouspakkausten alalla ainoa keräys- ja lajittelujärjestelmä, joka

kattaa koko Itävallan alueen ja kaikki materiaalit, lukuun ottamatta yhdistelmämateriaalista valmistettuja juomalaatikoita. Kuten riidanalaisen päätöksen 182 perustelukappaleesta ilmenee, kantaja on jätehuoltopalvelujen merkittävin ostaja, eikä se itsekään kiistä tätä.

58 Koska yhteistyösopimukset on tehnyt jätehuoltopalvelujen merkittävin ostaja eli kantaja, käytännössä tämän sopimusverkoston täytäntöönpanosta seuraa markkinoille pääsyn estäminen ulkopuolelle jääneiltä keräys- ja lajitteluyrityksiltä sekä tarjonnan kannalta kilpailun rajoittaminen kotitalouspakkausten keräys- ja lajittelumarkkinoilla sopimuksen voimassaoloajan eli kolmesta viiteen vuotta.

59 Koska kantajan käyttöön ottama yhteistyösopimusten verkosto kattaa koko Itävallan alueen, kilpailua ei rajoiteta ainoastaan keräysalueella. Sillä on vaikutuksia koko Itävallan alueelle ja näin ollen maantieteellisesti relevanteille keräys- ja lajittelumarkkinoille kokonaisuudessaan (ks. riidanalaisen päätöksen 226 perustelukappale). Näin ollen ulkopuolelle jääneillä yrityksillä on vaikeuksia paitsi kiertää sopimusverkosto ja päästä kotitalouspakkausten keräys- ja lajittelumarkkinoille Itävallassa myös pysyä mainituilla markkinoilla.

60 Tätä tilannetta vaikeuttavat kotitalouspakkausten keräys- ja lajittelumarkkinoille pääsyn lisäesteet. Aluetaloudelliset ja jätehuoltologistiset syyt ovat esteenä muiden kotitalousjätteiden keräysinfrastruktuurin käyttöön ottamiselle (ks. riidanalaisen päätöksen 227 perustelukappale), minkä Itävallan viranomaisten tähän liittyvät huomautukset vahvistavat (ks. riidanalaisen päätöksen 285 perustelukappale). Näin ollen ARA-järjestelmän mahdolliset kilpailijat eivät voi keräys- ja lajittelupalvelujensa varmistamiseksi toimintansa alusta lähtien tehdä sopimuksia muiden keräysyritysten kanssa ylimääräisten keräysinfrastruktuurien käyttöön ottamiseksi jo olemassa olevien säiliöiden lisäksi, ja niiden on näin ollen pakko liittyä kantajan keräyskumppaneihin.

Esimerkiksi kilpailevan järjestelmän Öko-Boxin on käytettävä osittain kantajan keräysinfrastruktuuria kehittääkseen juomille tarkoitettujen laatikoiden keräys- ja kierrätystoimintaansa (ks. riidanalaisen päätöksen 177 ja 227 perustelukappale), eikä kantaja kiistä tätä.

61 Kun tarkastellaan lajitteluinfrastruktuuria, kantaja ei kiistä komission toteamusta, jonka mukaan markkinoille pääsy vaikeutuu sen vuoksi, että uusien lajittelulaitteistojen asentaminen vaatii merkittäviä investointeja, jotka merkitsevät huomattavia esteitä markkinoille pääsylle (ks. riidanalaisen päätöksen 318 perustelukappale).

62 Komissio on kaikkien näiden seikkojen perusteella päätellyt riidanalaisen päätöksen 227 perustelukappaleessa, että ”vaikuttaa epätodennäköiseltä, että ulkopuolelle jääneille keräyspalvelujen tuottajille syntyy sopimusalueilla tuntuvia, toisin sanoen laajuudeltaan merkittäviä, uusia tarjontamahdollisuuksia merkityksellisillä markkinoilla sopimuskauden aikana”. Riidanalaisen päätöksen 236 perustelukappaleen mukaan tämä päätelmä pätee myös lajitteluyrityksiin.

63 Edellä todetusta seuraa, että kantajan asettama rajoitus ei ainoastaan rajoita sen omaa toimintavapautta. Se rajoittaa tarjonnan kannalta ulkopuolelle jääneiden keräys- ja lajitteluyritysten pääsyä kotitalouspakkausten keräys- ja lajittelumarkkinoille, koska se rajoittaa mainittujen yritysten mahdollisuuksia toimia näillä markkinoilla. Toisin kuin kantaja väittää, nämä vaikutukset ylittävät siten ne vaikutukset, joita on vaihtosopimuksella, jolla yksityinen tai ammattimainen kuluttaja kattaa tarpeensa. Komissio on siis tekemättä ilmeistä arviointivirhettä katsonut, että yhteistyösopimusten verkosto sulki relevantit markkinat mainituilta yrityksiltä ja sai siten aikaan EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tuntuvan kilpailunrajoituksen. Näin ollen komissiolle

ilmoitetulle yhteistyösopimusten verkostolle ei voida antaa asetuksen N:o 17 2 artiklan mukaista puuttumattomuustodistusta.

64 Todettuaan tuntuvan kilpailunrajoituksen olemassaolon komissio on todennut riidanalaisen päätöksen 275, 276 ja 316 perustelukappaleessa, että yhteistyösopimukset olivat perusteltuja keräys- ja lajittelutoiminnan järjestämiseksi hallinnointi- ja tehokkuussyistä, kun otettiin huomioon tarve varmistaa keräyspalvelujen luotettava hoitaminen sekä tarve taata suunnittelun ja niiden investointien varmuus, jotka on tehtävä keräys- ja lajittelusopimuksen täytäntöön panemiseksi. Komission mukaan tämä yksinoikeusvelvoite on siis välttämätön keräys- ja lajittelutoiminnan järkiperäisen organisoinnin tavoitteen toteuttamiseksi Itävallan markkinoilla EY 81 artiklan 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla (ks. riidanalaisen päätöksen 268–287 ja 316 perustelukappale).

65 Komissio on kuitenkin katsonut, että tämä kilpailunrajoitus kotitalouspakkausten keräys- ja lajittelumarkkinoilla voi johtaa kysyntäpuolen kilpailunrajoitukseen, toisin sanoen kilpailunrajoitukseen kotitalouspakkausten jätehuoltojärjestelmien markkinoilla, jos kantaja onnistuisi määräämään sopimuskumppaneilleen tosiasiallisen yksinoikeuden keräys- ja lajittelupalvelujen hoitamisessa (ks. riidanalaisen päätöksen 230, 234 ja 286 perustelukappale). Tämä yksinoikeus mahdollistaisi sen, että se voisi estää mahdollisilta kilpailijoiltaan pääsyn keräys- ja lajitteluinfrastruktuureihin. Tällaisessa tilanteessa niillä ei olisi tosiasiallista ja konkreettista mahdollisuutta kiertää kantajan käyttöön ottamaa sopimusverkostoa, sillä kotitalouspakkausten keräys- ja lajittelumarkkinoilla ei ole toista keräys- ja lajitteluyritystä, joka voisi tarjota niille näitä palveluja kilpailukykyisin ehdoin niiden toiminnan alusta lähtien. Näin ollen kantajan sitoumus toimia vain yhden keräys- ja/tai lajittelukumppanin kanssa keräysaluetta kohden voisi johtaa kotitalouspakkausten jätehuoltojärjestelmien markkinoilla

kilpailunrajoitukseen, joka ilmenisi välittömästi keräys- ja lajittelupalvelujen kysynnän rajoituksena kotitalouspakkausten keräys- ja lajittelumarkkinoilla (riidanalaisen päätöksen 287 perustelukappale).

66 Näin ollen ongelma ei ole siinä, toisin kuin kantaja väittää, että yhteistyösopimukset johtavat EY 81 artiklan 1 kohdan vastaisiin keräysyritysten paikallisiin monopoleihin, vaan siinä, että kilpailunrajoitus kotitalouspakkausten keräys- ja lajittelumarkkinoilla mahdollistaa edellä 65 kohdassa mainituissa olosuhteissa kilpailun poistamisen kotitalouspakkausten jätehuoltojärjestelmien markkinoilla, mikä rajoittaa siten keräys- ja lajittelupalvelujen kysyntää kotitalouspakkausten keräys- ja lajittelumarkkinoilla.

67 Nyt käsiteltävässä asiassa komissio on katsonut riidanalaisen päätöksen 231, 234 ja 236 perustelukappaleessa, että kantaja ei kiellä keräys- ja lajitteluinfrastruktuurien yhteiskäyttöä. Komissio on kuitenkin katsonut, että tiettyjä kantajan sitoumuksen 3 nojalla myöntämiä mahdollisuuksia voitaisiin käyttää siten, että sen mahdollisten kilpailijoiden pääsy markkinoille vaikeutuu. Poistaakseen tämän riskin komissio on päättänyt asetuksen N:o 17 8 artiklan 1 kohdan nojalla asettaa kantajalle riidanalaisen päätöksen 3 artiklassa määrätyt kaksi velvoitetta, jotka on mainittu edellä 27 kohdassa (ks. riidanalaisen päätöksen 287, 288 ja 318 perustelukappale).

68 Komission mukaan se mahdollisuus, että kantaja voi hyötyä yhden ainoan sopimuskumppanin olemassaolosta keräysaluetta kohden, ja ne vaihtoehdot, joita se on sallinut itselleen sitoumuksessa 3 kilpailun poistamiseksi kotitalouspakkausten jätehuoltojärjestelmien markkinoilla, oikeuttavat riidanalaisen päätöksen 3 artiklassa mainittujen velvoitteiden asettamisen. Näiden velvoitteiden, joiden tarkoituksena on lähtökohtaisesti estää kantajaa kieltämästä keräys- ja lajitteluinfrastruktuurien yhteiskäyttö ja omimasta yhteiskäyttötapauksessa kerättyjen pakkausten sille kuulumaton osuus, avulla on mahdollista välttää se, että kantaja estää kilpailevien järjestelmien pääsyn jo käytössä oleviin keräys- ja lajitteluinfrastruktuureihin ja että se voisi

siten rajoittaa kilpailua kotitalouspakkausten jätehuoltojärjestelmien markkinoilla ja siis rajoittaa keräys- ja lajittelupalvelujen kysyntää kotitalouspakkausten keräys- ja lajittelumarkkinoilla.

69 Kantaja riitauttaa tämän päätelmän ja väittää, että mahdollisten sopimuskumppaneiden valintamahdollisuudet ovat laajat, koska teollisuuspakkausten jätehuollossa jätteiden tuottajat valitsevat vapaasti alueelliset sopimuskumppaninsa ja koska kotitalousjätehuollossa AGR ja ARO järjestävät kullakin keräysalueella keräysjärjestelmät, joita muut alueelliset sopimuskumppanit usein käyttävät.

70 Kun tarkastellaan teollisuuspakkausten keräysmarkkinoita, on ensinnäkin korostettava, että – kuten asiakirja-aineistosta ilmenee ja toisin kuin kantaja väittää – teollisuus- ja kotitalouspakkausten keräyksestä on olemassa yksi ainoa yhteistyösopimus, jonka nojalla kantajan yksi ainoa sopimuskumppani hoitaa kummankin pakkauslajin keräyspalvelut. Mainitun sopimuksen mukaan nämä pakkauslajit voidaan jopa kerätä samanaikaisesti. Se, että yhden ainoan sopimuskumppanin on huolehdittava kummankin pakkauslajin keräyksestä, sulkee siten pois keräyskumppanuusmahdollisuudet kaikilta sellaisilta yrityksiltä, jotka ovat erikoistuneet vain jommankumman mainitun pakkauslajin keräämiseen. Kantajan mukaan tämä seikka ei kuitenkaan estä niitä pääsemästä markkinoille, sillä ne voivat tarjota teollisuuspakkausten kuljetus- tai noutopalveluja mainittujen jätteiden tuottajille edellä 75 kohdassa mainituin ehdoin.

71 Toisaalta on täsmennettävä, että kotitalous- ja teollisuuspakkausten keräys- ja lajittelumarkkinoilla on siinä määrin merkittäviä eroja, etteivät jompaankumpaan näistä markkinoista erikoistuneiden keräys- ja lajitteluyritysten suoritukset ole keskenään vaihdettavissa, eivätkä nämä yritykset voi tarjota palvelujaan toisilla markkinoilla. Kuten komissio on todennut, keräys- ja lajittelupalvelut on järjestettävä eri tavoin

keräyksen ja lajittelun erilaisten erityistarpeiden perusteella, eikä kantaja ole esittänyt tästä vastanäyttöä (ks. riidanalaisen päätöksen 161 perustelukappale).

72 Kun tarkastellaan lajittelua, suuret yritykset tuottavat suurempia pakkausmääriä, jotka sijoitetaan tuotantopaikoille, kun ne on ensin lajiteltu materiaalityypin mukaan. Tästä syystä ei ole välttämätöntä ottaa käyttöön teollisuuspakkausten osalta kotitalouspakkauksille määrätyn kaltaista lajitteluinfrastruktuuria, ja toisaalta keräyskumppani voi yhteistyösopimuksen perusteella asettaa vastuuseen pakkausten toimittajat, jotka toimittavat sekapakkauksia.

73 Kun tarkastellaan keräystä, teollisuuspakkausten keräyksellä on samoin tiettyjä erityispiirteitä kotitalouspakkausten keräykseen nähden, kuten yhteistyösopimuksesta ilmenee. Siten teollisuuspakkausten tapauksessa keräyskumppani toimii alueellisen keräyskeskuksen johtajana. Sen pääasiallisena tehtävänä on ottaa vastaan jätteiden toimittajina toimivien teollisuusjätteiden suurtuottajien toimittamat materiaalit ja rekisteröidä kaikki Itävallan lainsäädännön mukaisesti toimitetut materiaalien punnitustodistukset sen tarkistamiseksi, onko vähimmäismäärät saavutettu (ks. myös riidanalaisen päätöksen 166 perustelukappale). Jätteiden tuottajilla on siis velvollisuus toimittaa lajitellut materiaalit vastaanottokeskukseen. Vahvasti teollistuneilla alueilla keräyskumppani tarjoaa liitännäisesti myös noutopalveluja, jolloin lisenssinalaiset pakkaukset voidaan hakea tuotantopaikoilta; kuten kantaja on todennut, jätteiden tuottajat voivat kieltäytyä tästä. Sitä vastoin kotitalouspakkausten osalta yhteistyösopimuksesta ilmenee, että keräyspalvelu sisältää sen, että keräyskumppani tyhjentää järjestelmällisesti keräyssäiliöt ja noutaa keräyssäkit sen laatiman täsmällisen keräyspäiväsuunnitelman mukaisesti sekä kuljettaa kotitalouksista kerätyt jätteet lajittelulaitokseen, jolloin keräyskumppani on vastuussa ARA:lle kerättyjen pakkausten laadusta.

74 Näin ollen kotitalous- ja teollisuuspakkausten keräys- ja lajittelupalvelujen välillä on suuria eroja. Kuten riidanalaisessa päätöksessä on todettu, kotitalouspakkausten ja teollisuuspakkausten keräys- ja lajittelupalvelujen välillä ei ole toiminnallista korvaavuutta (ks. riidanalaisen päätöksen 162 perustelukappale).

75 Kantaja tosin katsoo, että ulkopuolelle jääneet keräysyritykset voivat tarjota palvelujaan teollisuuspakkausten keräys- ja lajittelumarkkinoilla jätteiden tuottajille, joiden on kuljettava jätteensä vastaanottokeskukseen, tai myös tarjota niille keräyskumppanin tarjoamien noutopalvelujen kanssa kilpailevia noutopalveluja vahvasti teollistuneilla alueilla. Koska kotitalous- ja teollisuuspakkausten keräyksen välillä ei ole toiminnallista korvaavuutta, on kuitenkin katsottava, että kotitaloussektorille erikoistuneet yritykset eivät voi lähtökohtaisesti tarjota teollisuuspakkausten keräyspalveluja. Näin ollen sillä, että teollisuusjätteiden tuottajat voivat vapaasti valita sopimuskumppaninsa, ei ole nyt käsiteltävässä asiassa mitään merkitystä.

76 Toiseksi komissio on todennut kotitalouksien keräyspaperin jätehuollosta riidanalaisen päätöksen 157 perustelukappaleessa, että ”ARO ostaa vain tiettyjä määriä kunnallisesta paperinkeräyksestä”, joka oli olemassa ennen ARA-järjestelmän perustamista, eikä kantaja ole kiistänyt tätä. Riidanalaisen päätöksen 158 perustelukappaleen mukaan tilanne on sama kierrätyslasin jätehuollossa.

77 Edellä todetusta seuraa, ettei ole todennäköistä, että ulkopuolelle jääneet kotitalouspakkausten keräys- ja lajitteluyritykset voisivat yhtäältä helposti päästä teollisuuspakkausten keräys- ja lajittelumarkkinoille ja toisaalta tarjota palvelujaan joko kierrätyspaperin tai kierrätyslasin keräysmarkkinoilla, koska nämä markkinat toimivat kunnallisten keräysjärjestelmien ansiosta ja ne on siis suljettu mahdollisilta kilpailijoilta. Näin ollen näiden markkinoiden olemassaolo ei ole relevanttia kotitalouspakkausten keräys- ja lajittelupalvelujen kysynnän laajentamiseksi ja kantajan alueellisten

sopimuskumppaneiden kanssa kilpailevien yritysten toiminnan varmistamiseksi, toisin kuin kantaja väittää.

78 Näitä päätelmiä ei horjuta kantajan istunnossa esittämä väite, jonka mukaan kilpailunrajoitus voidaan kyseenalaistaa, jos sopimus olisi välttämätön siksi, että yritys voisi saada pääsyn alueelle, jolla se ei toimi (asia T-328/03, O2 (Germany) v. komissio, tuomio 2.5.2006, Kok., s. II-1231, 68 kohta).

79 Tässä yhteydessä on korostettava, että nyt käsiteltävässä asiassa, toisin kuin edellä mainitussa asiassa O2 (Germany) vastaan komissio, ei ole osoitettu, että kantajan käyttöön ottama yhteistyösopimusten verkosto mahdollistaisi kilpailevan yrityksen markkinoille pääsyn. Päinvastoin on niin, kuten edellä 65 kohdassa on todettu, että mainitun verkoston kumulatiivinen vaikutus voi sulkea ARA-järjestelmän kilpailijoilta pääsyn kotitalouspakkausten jätehuoltojärjestelmien markkinoille. Tämä väite on siis hylättävä.

80 Näin ollen komissio on voinut ilmeistä arviointivirhettä tekemättä päätellä yhtäältä, että kotitalouksien kevytpakkausten keräys- ja lajittelumarkkinoilla oli olemassa kilpailunrajoitus ja että tämä rajoitus voi saada yksittäispoikkeuksen, kun otetaan huomioon sen positiiviset vaikutukset kotitalouspakkausten keräyksen ja lajittelun järjestämiseen, ja toisaalta, että tällä rajoituksella voi olla vaikutuksia kotitalouspakkausten jätehuoltojärjestelmien markkinoilla ja siten vaikutuksia keräys- ja lajittelupalvelujen kysyntään kotitalouspakkausten markkinoilla. Näin ollen komissio ei ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä katsoessaan, että sen välttämiseksi, että kantaja voisi poistaa kilpailun kotitalouspakkausten jätehuoltojärjestelmien markkinoilla, poikkeuslupaan on liitettävä edellä 27 kohdassa mainitut kaksi velvoitetta. Näin ollen tämä kanneperuste on hylättävä.

Toinen kanneperuste, joka koskee yhteistyösopimusten yhteensoveltuvuutta asetuksen N:o 2790/1999 edellytysten kanssa

Asianosaisten lausumat

81 Kantaja katsoo, että vaikka yhteistyösopimukset sisältäisivätkin sitä koskevan yksinoikeusvelvoitteen, se on vapautettu EY 81 artiklan 1 kohdan soveltamisesta asetuksen N:o 2790/1999 2 artiklan 1 kohdan ja 3 artiklan 1 kohdan, jossa ei sallita velvoitteiden asettamista poikkeusluvan saajille, nojalla. Komission riidanalaisen päätöksen 155 perustelukappaleessa ja sitä seuraavissa perustelukappaleissa vahvistaman merkityksellisten markkinoiden määritelmän mukaan millään kantajan alueellisella sopimuskumppanilla Itävallassa ei ole yli 30 prosentin osuutta kevytpakkausten keräys- ja/tai lajittelumarkkinoilla. Lisäksi kantaja korostaa, että asetuksessa N:o 2790/1999 myönnetään poikkeuslupa jakelujärjestelmille, joissa varataan yksinoikeusalueita tietyille jakelijoille, ja se katsoo näin ollen, että tämän on pädettävä myös yhteistyösopimusten verkostoon, jossa hankintaviranomainen varaa sopimuskumppaneilleen yksinoikeusalueita.

82 Kantaja riitauttaa myös komission määritelmän merkityksellisistä maantieteellisistä markkinoista ja väittää, että keräysalueet eivät vastaa mitään taloudellista toimintavyöhykettä, sillä se on määritellyt ne tarjouskilpailuissaan. Se katsoo myös, että ratkaiseva kriteeri palvelun tarjoajan osuuden määrittämiseksi on ennen yhteistyösopimusten tekemistä eikä niiden tekemisen jälkeen vallinnut tilanne.

83 Lopuksi kantaja väittää, että syy, jonka vuoksi se ei ole viitannut asetukseen N:o 2790/1999 ennen kannekirjelmän jättämistä, on se, että komissio ei ollut julkaissut väitetiedoksiantoa.

84 Komissio ja väliintulija kiistävät kaikki kantajan esittämät väitteet.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

85 Aluksi on tutkittava kantajan väitteitä siitä, että sillä ei ole ollut mahdollisuutta esittää aikaisemmin asetusta N:o 2790/1999 koskevia väitteitä.

86 Tässä yhteydessä on ensinnäkin muistutettava, että ARA ja ARGEV ovat 28.8.2001 päivätyllä kirjeellään pyytäneet puuttumattomuustodistusta ilmoitetuille sopimuksille tai EY 81 artiklan 3 kohdan mukaista poikkeusta. Tämä pyyntö on esitetty noudattamalla asetuksen N:o 17 mukaisesti esitettyjen hakemusten ja ilmoitusten muodosta, sisällöstä ja muista yksityiskohdista 21.12.1994 annetun komission asetuksen (EY) N:o 3385/94 (EYVL L 377, s. 28) 2 artiklan sekä siihen liitetyn A/B-lomakkeen vaatimuksia, eikä komissio ole esittänyt tästä minkäänlaisia huomautuksia.

87 Toiseksi 19.10.2002 annetun tiedonannon (ks. edellä 12 kohta) 139 kohdan mukaan komissio on aikonut olla vastustamatta ilmoitettuja sopimuksia EY 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan nojalla tai myöntää osapuolille EY 81 artiklan 3 kohdan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan 3 kohdan mukaisen yksittäispoikkeuksen, johon liittyy mahdollisesti sitoumuksia.

88 Kolmanneksi komissio on lähettänyt kantajalle 1.4.2003 kirjeen, jossa se ilmoitti mahdollisuudesta tehdä EY 81 artiklan mukainen myönteinen päätös ja asetuksen N:o 17 8 artiklan 1 kohdan mukaisesti liittää tähän päätökseen tiettyjä velvoitteita, jotka koskevat keräyslaitteistojen yhteiskäyttöä. Osassa, jonka otsikkona on ”Perustelut”, komissio on esittänyt yksityiskohtaisesti syyt, joiden vuoksi oli mahdollista myöntää yksittäispoikkeus yhteistyösopimukselle, sekä syyt, joiden vuoksi se katsoi, että tietyillä ARA-järjestelmän sopimuksilla saattaa olla kilpailua rajoittava vaikutus, joka oikeuttaa mainittujen velvoitteiden asettamisen. Tässä kirjeessä ilmoitettiin kantajalle mahdollisuudesta esittää huomautuksia kuukauden määräajassa kirjeen vastaanottamisesta. Komissio ilmoitti 6.6.2003 päivätyssä toisessa kirjeessä kantajalle asetettujen velvoitteiden muuttamisesta vastauksena sen ja Itävallan viranomaisten esittämiin kyselyihin.

89 Näissä olosuhteissa ei voida kiistää sitä, että kantaja on hallinnollisen menettelyn aikana ollut tietoinen ilmoitettujen sopimusten mahdollisista kilpailua rajoittavista vaikutuksista sekä niistä velvoitteista, joita komissio aikoi sille asettaa yksittäispoikkeuksen yhteydessä. Kuten ilmenee 16.5.2003 ja 25.6.2003 päivätyistä kantajan kirjeistä, jotka se lähetti komissiolle vastauksena 1.4.2003 ja 6.6.2003 päivättyihin kirjeisiin, se ei ole nimenomaisesti pyytänyt asetuksen N:o 2790/1999 soveltamista eikä esittänyt vastalausetta siitä, että nyt käsiteltävässä asiassa ei sovelleta mainitun asetuksen 3 artiklan 1 kohtaa, eikä vastalausetta merkityksellisten markkinoiden määritelmästä. Kuten komissio on todennut, tämä seikka selittää sen, että asetusta N:o 2790/1999

koskeviin väitteisiin ei vastata riidanalaisessa päätöksessä. Näin ollen se, että näihin väitteisiin ei viitata riidanalaisessa päätöksessä, ei voi horjuttaa sen laillisuutta.

90 Vaikka oletettaisiinkin, että kantaja on EY 81 artiklan 3 kohdan mukaista poikkeusta pyytäessään implisiittisesti pyytänyt asetuksen N:o 2790/1999 soveltamista, peruste, joka koskee lähtökohtaisesti mainitun asetuksen soveltamatta jättämistä, ei voi tehdä riidanalaista päätöstä lainvastaiseksi.

91 Yhteistyösopimukset ovat palvelusuoritussopimuksia, jotka liittävät kantajan yksinoikeuden luovalla tavalla kullakin keräysalueella keräys- ja/tai lajittelukumppaniin, joista jokainen toimii eri tasolla kotitalouspakkausten jätehuoltoketjussa. Näillä sopimuksilla osapuolet vahvistavat ehdot, joiden mukaisesti kantajalle kullakin keräysalueella kuuluvat kotitalouspakkaukset on kerättävä ja lajiteltava. Kyseessä ovat siis keskenään kilpailemattomien yritysten väliset alihankintasopimukset, jotka kuuluvat asetuksen N:o 2790/1999 2 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

92 Kuten riidanalaisen päätöksen 173 perustelukappaleesta ilmenee, merkitykselliset maantieteelliset markkinat EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun tuntuvan kilpailunrajoituksen olemassaolon arvioimiseksi ovat järjestelmämarkkinoiden ja keräys- ja lajittelumarkkinoiden tapauksessa koko Itävallan alue, sillä kysynnän ja tarjonnan objektiiviset edellytykset näillä markkinoilla ovat huomattavasti erilaiset kuin muilla sisämarkkinoiden alueilla. Edellä 5 kohdassa mainitussa pakkausten jätehuoltoa koskevassa Itävallan lainsäädännössä määritetään ne edellytykset, joiden mukaan mainittua toimintaa on kehitettävä koko Itävallan alueella, ja nämä ovat siis erityisiä edellytyksiä sisämarkkinoiden muiden alueiden edellytyksiin verrattuina. Kantajan

yhteistyösopimusten verkosto ulottuu koko tälle alueelle, ja se voi kutakin keräysaluetta koskevien sopimusten kumulatiivisen vaikutuksen vuoksi vaikuttaa kilpailuun sekä kotitalouspakkausten jätehuoltojärjestelmien markkinoilla että mainittujen pakkausten keräys- ja lajittelumarkkinoilla.

93 Sitä vastoin merkityksellinen alue sen arvioimisessa, onko asetuksen N:o 2790/1999 3 artiklan 1 kohdassa säädetty 30 prosentin kynnys ylittynyt nyt käsiteltävässä asiassa, on keräysalue alueena, jolla keräys- ja/tai lajittelukumppanit ovat tehneet sopimuksen kantajan kanssa, sekä paikkana, jossa ne tarjoavat palvelujaan. Kantaja esittää tarjouspyyntönsä ja sopimuskumppanit tarjoavat palvelujaan järjestämällä keräys- ja lajitteluinfrastruktuureja kullakin näistä alueista. Vakiotarjouspyynnön 7 kohdasta käy ilmi keräysaluekohtaisia erityispiirteitä, jotka kuvaillaan asiakirjassa, jonka otsikkona on ”Select Regional, Teil L”. Samaten kantajan toimintakertomuksessa vuodelta 2002 mainitaan täsmällisemmin, että piirit ja kunnat on jaettu ryhmiin keräysalueilla, joita kutakin varten kantaja on kehittänyt asianmukaisen ja aivan erityisen noutokonseptin.

94 Edellä todetusta johtuu, että kullakin keräysalueella on yhtenäiset palvelun tarjoamisen edellytykset ja kukin niistä voi erottua naapurialueista erityispiirteidensä ja palvelun tarjoamisen edellytystensä vuoksi vertikaalisista rajoituksista annettuja suuntaviivoja koskevan komission tiedonannon 2000/C 291/01 (EYVL C 291, s. 1) 90 kohdassa vahvistettujen kriteerien mukaisesti, jotta voidaan määrittää merkitykselliset maantieteelliset markkinat asetuksessa N:o 2790/1999 säädetyn kynnyksen laskemiseksi.

95 Se, että komissio on katsonut, että ilmoitettujen sopimusten kilpailunvastaisten vaikutusten tutkimiseksi merkitykselliset maantieteelliset markkinat ovat Itävallan koko alue, ei horjuta tätä päätelmää. Tämä seikka ei estä sitä, että niiden sisällä on keräys- ja lajittelupalvelujen tarjoajien näkökannalta rajoitetumpia maantieteellisiä markkinoita, joilla palvelujen tarjoamisen edellytykset ovat yhtenäisiä ja erilaisia kuin

naapurialueilla. Kuten edellä 93 kohdassa on todettu, keräysalueet muodostavat näin ollen merkitykselliset markkinat sen määrittämiseksi, voiko kantaja saada asetuksessa N:o 2790/1999 säädetyn ryhmäpoikkeuksen.

96 Kun tarkastellaan kantajan väitettä, jonka mukaan palvelun tarjoajan markkinaosuuden määrittämiseksi ratkaiseva tekijä on ennen yhteistyösopimusten tekemistä eikä niiden tekemisen jälkeen vallinnut tilanne, on muistutettava, että asetuksen N:o 2790/1999 9 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan 3 artiklaa sovellettaessa ”markkinaosuus lasketaan edellistä kalenterivuotta koskevien tietojen perusteella”. Kuten komissio on todennut, on korostettava myös, että uusien markkinoiden tapauksessa on otettava huomioon hetki, jolloin markkinat on luotu. Vasta siitä hetkestä lähtien voidaan todeta, millainen markkina-asema palvelujen tarjoajalla on, laskemalla sitä vastaava markkinaosuus asetuksen N:o 2790/1999 9 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti.

97 Nyt käsiteltävässä asiassa tämä tarkoittaa sitä, että kunkin keräys- ja/tai lajittelukumppanin markkinaosuuden laskemiseksi on otettava huomioon kotitalouspakkausten keräys- ja lajittelusopimusten tekemisen jälkeinen eikä sitä edeltänyt tilanne, kuten kantaja väittää.

98 Keräys- ja lajittelukumppanit ylittävät keräys- ja lajittelupalvelujen tarjoajina, joiden kanssa kantaja toimii yksinomaisesti, tuntuvasti asetuksen N:o 2790/1999 3 artiklan 1 kohdassa vahvistetun 30 prosentin markkinaosuuden. Riidanalaisen päätöksen 225 perustelukappaleen, jota kantaja ei ole riitauttanut, mukaan yhtäältä ainoastaan Öko-Box on luonut kilpailevan järjestelmän tietynlaisia kotitalouspakkauksia eli yhdistelmämateriaalista valmistettuja juomalaatikoita varten. Toisaalta Öko-Box on kehittänyt järjestelmän, joka käyttää keräysinfrastruktuuria vain osaan

pakkauksista, kuten kantaja on todennut kirjelmissään, ja se käyttää näissä tapauksissa kantajan keräyskumppaneita. Näin ollen alueellisten keräys- ja/tai lajittelukumppaneiden markkinaosuus voi helposti saavuttaa 100 prosentin rajan, eikä asetuksen N:o 2790/1999 2 artiklan 1 kohdan nojalla ole siis mahdollista myöntää ilmoitetuille sopimuksille ryhmäpoikkeusta ilman velvoitteita.

99 Edellä esitetyn perusteella tämä kanneperuste on hylättävä.

Kolmas kanneperuste, joka koskee sitä, että riidanalaisen päätöksen 2 ja 3 artiklassa ei ole otettu huomioon ”olennaisten toimintaedellytysten” teoriaa

Asianosaisten lausumat

100 Kantaja katsoo, että komissio on antanut ratkaisevan merkityksen muiden vapautusjärjestelmien vapaalle ja esteettömälle pääsylle sen keräysinfrastruktuureihin kilpailun vahvistamiseksi, ja väittää, että riidanalaisen päätöksen 2 artiklalla ja erityisesti 3 artiklalla pyritään määräämään ARA-järjestelmälle velvoite noudattamatta olennaisten toimintaedellytysten teorian mukaisia vaatimuksia.

101 Tämän kanneperusteen tueksi kantaja väittää yhtäältä, että sen yhteistyösopimukset eivät lähtökohtaisesti estä säiliöiden yhteiskäyttöä ja ettei mainituista sopimuksista

näin ollen aiheudu sille minkäänlaista yksinoikeutta säiliöihin. Näissä olosuhteissa ei ole olemassa aineellisia kilpailunrajoituksia eivätkä komission asettamat velvoitteet voi perustua EY 81 artiklan 3 kohtaan eivätkä asetuksen N:o 17 8 artiklan 1 kohtaan.

102 Toisaalta kantaja väittää, että riidanalaisessa päätöksessä asetetaan sille tosiasiassa velvoite ”luovuttaa” kapasiteettia kilpailijoille, mikä kuuluu EY 82 artiklan soveltamisalaan. Tällainen velvoite voi unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella olla legitiimi vain, jos kantajan keräyslaitteistot ovat olennaisia toimintaedellytyksiä (asia C-7/97, Bronner, tuomio 26.11.1998, Kok., s. I-7791). Nyt käsiteltävässä asiassa näin ei kuitenkaan ole, koska tekniseltä kannalta on mahdollista kaksinkertaistaa kantajan keräysjärjestelmän olemassa olevat rakenteet niin, että kilpailevat keräysjärjestelmät voivat ottaa käyttöön noutojärjestelmiä paikoissa, joissa kantaja hallinnoi vastaanottojärjestelmää, ja päinvastoin.

103 Komissio kiistää kaikki kantajan väitteet.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

104 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan väärinkäytöksi on katsottu se, että tietyillä markkinoilla määräävässä asemassa oleva yritys kieltäytyi toimittamasta lähimarkkinoilla toimivalle kilpailevalle yritykselle raaka-aineita tai tarjoamasta palveluja, jotka olivat välttämättömiä sen toiminnalle, koska kyseinen toiminta saattoi johtaa siihen, että tämä yritys ei kyennyt kilpailemaan enää lainkaan (em. asia Bronner, tuomion 38 kohta ja asia C-418/01, IMS Health, tuomio 29.4.2004, Kok., s. I-5039, 40–45 kohta). Todettuaan kilpailusääntöjen rikkomisen, erityisesti määräävän markkina-aseman

väärinkäytön, komissio voi näissä tapauksissa asetuksen N:o 17 3 artiklan nojalla varmistaa päätöksensä tehokkaan oikeusvaikutuksen määräämällä tietyt velvoitteet (yhdistetyt asiat C-241/91 P ja C-242/91 P, RTE ja ITP v. komissio, tuomio 6.4.1995, Kok., s. I-743, 90 ja 91 kohta).

105 Yhteistyösopimusten mukaan keräys- ja lajittelukumppanien tehtävänä on perustaa tarvittavat infrastruktuurit sopimusvelvoitteiden täytäntöön panemiseksi (ks. riidanalaisen päätöksen 98 perustelukappale). Mainitut infrastruktuurit kuuluvat keräys- ja lajittelukumppaneille eivätkä kantajalle, joka ainoastaan neuvottelee niiden sijoittamisesta alueellisten yhteisöjen kanssa. Näin ollen kantaja toteaa, että sillä ei ole näitä laitteistoja koskevaa omistus- tai valvontaoikeutta, jonka perusteella se voisi estää kilpailijoiltaan keräyspalvelujen tarjoamisen sulkeakseen ne pakkausten jätehuoltomarkkinoiden ulkopuolelle.

106 Kantaja voi kuitenkin yhteistyösopimusten ja sen sitoumuksessa 3 itselleen varaamien järjestelymahdollisuuksien perusteella valvoa yhdessä sopimuskumppaniensa kanssa pääsyä kullekin keräysalueelle sijoitettuihin infrastruktuureihin. Tällä tavoin kantaja voi estää kilpailijoiltaan pääsyn sen sopimuskumppaneille kuuluviin keräys- ja lajitteluinfrastruktuureihin.

107 Kuten komissio on korostanut riidanalaisen päätöksen 234 perustelukappaleessa, nyt käsiteltävässä asiassa ongelmana on se, että kantajan sitoumuksessa 3 itselleen varaamien järjestelymahdollisuuksien perusteella se voi estää keräys- ja lajitteluinfrastruktuurien yhteiskäytön. Näitä järjestelymahdollisuuksia käyttämällä kantaja voi muun muassa estää tätä haluavia keräyskumppaneitaan avaamasta infrastruktuurejaan ARA-järjestelmän kilpailijoille ja vaikeuttaa siten näiden pääsyä pakkausten jätehuoltojärjestelmien markkinoille. Tällainen menettely saattaa johtaa kilpailunrajoitukseen

näillä markkinoilla ja rajoittaa siten keräys- ja lajittelupalvelujen kysyntää kotitalouspakkausten keräys- ja lajittelumarkkinoilla.

108 Kuten edellä 67 kohdassa on todettu, komissio on tämän riskin poistamiseksi katsonut tarpeelliseksi liittää yksittäispoikkeukseen riidanalaisen päätöksen 3 artiklassa määrätyt velvoitteet asetuksen N:o 17 8 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

109 Näin ollen nyt käsiteltävässä asiassa kyse ei ole siitä, että kantaja olisi yksipuolisesti kieltäytynyt suorittamasta kilpaileville yrityksille lähimarkkinoiden kehittämiseksi välttämätöntä palvelua, mikä olisi EY 82 artiklan vastaista ja oikeuttaisi siten olennaisten toimintaedellytysten teorian soveltamisen. Kyseessä on tapaus, jossa asema, jonka kantaja varaa itselleen keräys- ja lajitteluyritysten kanssa tekemiensä yhteistyösopimusten nojalla, voi johtaa kilpailun rajoittamiseen kotitalouspakkausten jätehuoltojärjestelmien markkinoilla ja rajoittaa siten keräys- ja lajittelupalvelujen kysyntää kotitalouspakkausten keräys- ja lajittelumarkkinoilla. Näin ollen komissio on perustellusti jättänyt soveltamatta nyt käsiteltävässä asiassa olennaisten toimintaedellytysten teoriaa ja siihen liittyvää unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä.

110 Edellä todetusta seuraa yhtäältä, että komissio ei ole yrittänyt soveltaa nyt käsiteltävässä asiassa olennaisten toimintaedellytysten teoriaa, ja toisaalta, että olennaisten toimintaedellytysten teoriaa sekä siihen liittyvää unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä ei voida soveltaa nyt käsiteltävässä asiassa komission kantajalle myöntämään yksittäispoikkeukseen liittyvien velvoitteiden lainmukaisuuden tutkimiseksi. Näin ollen tämä kanneperuste on hylättävä.

Neljäs kanneperuste, joka koskee riidanalaisessa päätöksessä määrättyjen velvoitteiden toteuttamiskelvottomuutta

Asianosaisten lausumat

111 Kantaja väittää, että riidanalaisella päätöksellä määrätyissä velvoitteissa ei oteta huomioon suhteellisuusperiaatetta koskevaa unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, sillä ne eivät sovellu tavoitellun päämäärän saavuttamiseen eivätkä ole pienin mahdollinen velvoite.

112 Kantaja katsoo lisäksi, että komissio ei ole ottanut riittävästi huomioon ARA-järjestelmän erityispiirteitä, sillä erona Saksassa käytössä olevaan jätehuoltojärjestelmään eri yritykset hoitavat suurimmaksi osaksi keräyksen, lajittelun ja kierrätyksen, eivätkä nämä sopimuskumppanit voi antaa jälkikäteen todistuksia kerättyjen, lajiteltujen ja kierrätettyjen pakkausten määrästä, vaan niillä on velvollisuus toimittaa fyysisesti kerätyt pakkaukset jatkuvasti kantajan vastaanottokeskuksiin. Näin ollen riidanalaisen päätöksen 3 artiklan b alakohdassa määrätyn velvoitteen ainoana tavoitteena oli estää kantajaa vaatimasta suurempaa osuutta kerätyistä tuotteista kuin sille kuuluu. Tämä velvoite edellyttää siis sitä, että kantaja tietää ARA-järjestelmän markkinaosuuden kerättyjen pakkausten toimitushetkellä, mikä ei ole mahdollista kahdesta syystä. Ensimmäinen syy on se, että ulkopuoliset vapautusjärjestelmät eli ne, joilla ei ole intressiä keräysinfrastruktuurin yhteiskäyttöön, eivät ole velvollisia ilmoittamaan kantajalle lisenssinalaisia määriään, mikä tekee mahdottomaksi laskea kantajan osuuden kotitalouspakkausten kokonaismäärästä. Toinen syy on se, että markkinaosuuksia koskevat tiedot ovat saatavilla vasta jälkikäteen eli valmistajien ja tuojien

lisenssinalaisista määristä antamien kausi-ilmoitusten jälkeen. Kantaja katsoo näin ollen, että kerättyjen tuotteiden jakamiseksi järjestelmän eri käyttäjien kesken täytyisi käyttää jakomenetelmiä, jotka tunnetaan ennalta, määrätyn pakkausmäärän toimitushetkestä lähtien.

113 Kantaja lisää, ettei kilpailunrajoituksen ja riidanalaisen päätöksen 3 artiklan b alakohdassa asetetun velvoitteen välillä ole minkäänlaista yhteyttä, ja korostaa, että se on lähettänyt 28.8.2003 komissiolle ehdotuksen toisen jakomenetelmän määrittämiseksi; siinä ehdotetaan, että eri keräysjärjestelmät varaisivat kullekin vuodelle ennalta tietyn vastaanottokapasiteetin keräysyritykseltä odotettavissa olevien lisenssinalaisten määrien perusteella. Komissio ei kuitenkaan ottanut tätä mallia huomioon.

114 Komissio ja väliintulija kiistävät kaikki kantajan esittämät väitteet.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

115 Aluksi on huomattava, että kantaja vetoaa itsenäisenä kanneperusteena (viides kanneperuste) suhteellisuusperiaatteeseen tukeakseen riidanalaisessa päätöksessä määrättyjen velvoitteiden toteuttamiskelpoisuutta koskevaa neljättä kanneperustetta. Näin ollen viidennen kanneperusteen yhteydessä on tutkittava velvoitteiden ja erityisesti riidanalaisen päätöksen 3 artiklan b alakohdassa määrätyn velvoitteen oikeasuhteisuutta, ja nyt käsiteltävän kanneperusteen yhteydessä on tutkittava kyseessä olevan velvoitteen toteuttamiskelpoisuutta.

116 Kantajan esittämiin väitteisiin vastaamiseksi on ensinnäkin todettava, kuten asiakirja-aineistosta ilmenee, että ulkopuolisten järjestelmien lisenssinalaisilla määrillä ei nyt käsiteltävässä asiassa ole minkäänlaista roolia laskettaessa kantajan osuutta kotitalouspakkausten kokonaismäärästä. On korostettava, että kerättyjen pakkausten jakamisongelma tulee esille vain keräysinfrastruktuurien yhteiskäyttötapauksessa. Koska kantaja ei tässä tapauksessa voi omia itselleen kerättyjen pakkausten kokonaismäärää, on laskettava se pakkausten osuus, joka kuuluu kullekin vapautusjärjestelmälle, jotka jakavat mainitut infrastruktuurit jakaakseen keskenään kerätyt pakkaukset. Näin ollen kantajan väite, joka koskee ulkopuolisten järjestelmien lisenssinalaisia määriä koskevien tietojen saatavuutta, on perusteeton.

117 Toiseksi kantaja ei väitteistään huolimatta ole onnistunut esittämään syitä, joiden vuoksi ei olisi mahdollista laskea sen osuutta kotitalouspakkausten kokonaismäärästä kerättyjen pakkausten toimittamishetkellä vastaanottokeskuksiin, koska kerättyjen pakkausten jakaminen edellyttää jakomenetelmää, joka vahvistetaan ennalta ja joka pätee vuoden ajan. Kantajan ja jätteiden tuottajien välisestä vapautus- ja lisenssisopimuksesta ilmenee päinvastoin, että kantajan maksettavan vuosittaisen korvauksen määrän laskemiseksi jätteiden tuottajien on ilmoitettava kuukausittain tai neljännesvuosittain markkinoille saatettujen pakkausten tarkka määrä viimeistään laskun kohdekauden päättymistä seuraavan toisen kuukauden kymmenentenä päivänä sen mukaan, onko kyseessä suuri vai pieni tuottaja. Tämä tarkoittaa sitä, että kantaja voi laskea lisenssi- ja vapautussopimusten kattamat pakkausmäärät näiden sopimusten ja kausittain saamiensa tietojen perusteella.

118 Päättynyttä kalenterivuotta koskevat lopulliset tiedot ovat tosin saatavilla vasta mainitun vuoden päättymistä seuraavan toisen kuukauden tai viimeisen neljänneksen

kymmenen ensimmäisen päivän kuluttua. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, kuten kantaja väittää, että pakkaukset voitaisiin jakaa vasta 15 kuukautta liiketoimintakauden alkamisen jälkeen, mikä estää kerättyjen pakkausten ”jatkuvan jakamisen”. Kerättyjen pakkausten jakaminen voidaan toteuttaa keräyksen tahdissa edeltävinä kuukausina markkinoille saatettujen lisenssinalaisten pakkausten tosiasiallisen määrän mukaan. Jakamisen tulos oikaistaan vuoden lopulla jätteiden tuottajien ilmoittamien lopullisten tosiasiallisten määrien perusteella. Kuten komissio on todennut, jako voi perustua myös järjestelmällisesti arvioituihin määriin, jotka voidaan mukauttaa vain tiettynä hetkenä. Kuten asiakirja-aineistosta ilmenee, kantaja on ehdottanut tätä viimeistä mahdollisuutta, ja komissio on hyväksynyt sen unionin yleisessä tuomioistuimessa pidetyssä välitoimimenettelyssä.

119 Kolmanneksi on todettava, että riidanalainen päätös on pantu väliaikaisesti täytäntöön asianosaisia tyydyttävällä tavalla, kuten istunnossa kävi ilmi.

120 Edellä todetusta johtuu, että kerättyjen pakkausten jatkuva jakaminen ei ole este riidanalaisen päätöksen 3 artiklan b alakohdassa määrätyn velvoitteen toteuttamiskelpoisuudelle, ja se ei siis edellytä ennalta vahvistetun ja yhden vuoden voimassa olevan menetelmän käyttämistä, toisin kuin kantaja väittää.

121 Kantajan muut väitteet eivät horjuta tätä päätelmää.

122 Ensinnäkin väite, jonka mukaan kilpailunrajoituksen ja asetetun velvoitteen välillä ei ole minkäänlaista yhteyttä, on katsottava täysin perusteettomaksi. Riidanalaisen päätöksen 290 ja 293 perustelukappaleesta käy ilmi, että on olemassa selvä yhteys yhtäältä asetetun velvoitteen ja toisaalta vertikaalisten alkupään markkinoiden sulkemista kantajan kilpailijoilta koskevan riskin sekä keräys- ja lajittelupalvelujen kysynnän pienentymisen välillä kotitalouspakkausten keräys- ja lajittelumarkkinoilla. Mainittu riski johtuu yksittäispoikkeuksen myöntämisestä sopimuksille, joiden perusteella kantaja toimii vain yhden sopimuskumppanin kanssa keräysaluetta kohden ja tarjoaa vaihtoehtoja, jotka voivat estää keräys- ja lajitteluinfrastruktuurin yhteiskäytön. Tämän velvoitteen tavoitteena on siis estää se, että kantaja voisi saada todistuksia pakkausmääristä, jotka kuuluvat kilpaileville järjestelmille, jotka jakavat sen kanssa keräysinfrastruktuurin, ja omisi itselleen erityisesti Itävallan valvontaviranomaiseen nähden määrät, jotka kuuluvat näille järjestelmille. Tällainen kantajan menettely estäisi kilpailevia järjestelmiä täyttämästä kiintiötään ja tekisi niiden pysymisen markkinoilla vaikeammaksi. Niiden katoaminen markkinoilta johtaisi keräys- ja lajittelupalvelujen kysynnän vähenemiseen kotitalouspakkausten keräys- ja lajittelupalvelujen markkinoilla. Näin ollen komissio on asetuksen N:o 17 8 artiklan 1 kohdan perusteella, toisin kuin kantaja väittää, perustellusti määrännyt kyseessä olevan velvoitteen sen välttämiseksi, että kantajalle myönnetty yksittäispoikkeus voisi johtaa kilpailun rajoittumiseen kotitalouspakkausten jätehuoltojärjestelmien markkinoilla ja siten kotitalouspakkausten keräys- ja lajittelupalvelujen kysynnän vähenemiseen.

123 Toiseksi kantajan väitettä siitä, että komissio on kopioinut suuren osan 3 artiklan b alakohdassa mainitun velvoitteen tekstistä saksalaista jätehuoltojärjestelmää koskevasta päätöksestä ottamatta huomioon ARA-järjestelmän erityispiirteitä, on myös pidettävä täysin perusteettomana. Kummankin kyseessä olevan päätöksen tarkastelusta käy selväksi, että niiden kohdat eivät ole keskenään samanlaiset. Toisin kuin kantaja väittää, riidanalaisen päätöksen tarkastelu osoittaa lisäksi, että todistusten, joita mainitun päätöksen 3 artiklan b alakohdassa määrätty velvoite koskee, tarkoituksena ei

ole korvata kerättyjen pakkausten fyysistä vastaanottamista vaan todistaa, että osa kerätyistä pakkauksista kuuluu kantajalle. Asetuksen 11 §:n 8 momentin ja lupatodistuksen 2 velvoitteen mukaan näillä todistuksilla osoitetaan keräys- ja lajittelujärjestelmän perustamiseksi ja käyttämiseksi Itävallan valvontaviranomaiselle, että kantaja täyttää keräyskiintiönsä. Riidanalaisen päätöksen 291 perustelukappaleen mukaan niitä voidaan käyttää myös keräyskumppanille maksettavan korvauksen pienentämiseksi keräysinfrastruktuurin yhteiskäyttötapauksessa.

124 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että komission ehdottamat jakomenetelmät perustuvat tietoihin, jotka kantajan oli helppo saada kerättyjen pakkausten jakohetkellä, kuten arvioituihin määriin, tai aikaisempia kuukausia koskeviin lisenssinalaisiin määriin, ja että näissä menetelmissä otetaan siis huomioon ARA-järjestelmän erityispiirteet samalla tavoin kuin kantajan ehdottamassa menetelmässä. Ainoa ero on se seikka, että komission ehdottamassa menetelmässä arvioituja määriä tai aikaisempia kuukausia koskevia lisenssinalaisia määriä voidaan oikaista jälkikäteen esimerkiksi jätteiden tuottajien ilmoittaminen markkinoille saatettujen lisenssinalaisten pakkausten tosiasiallisten ja lopullisten määrien perusteella. Kuten edellä 118 kohdassa on todettu, tämä jälkikäteen tapahtuva oikaisu ei ole ristiriidassa kerättyjen pakkausten jatkuvan jakamisen kanssa niiden vapautusjärjestelmien kesken, jotka jakavat keräysinfrastruktuurit.

125 Tämä kanneperuste on näin ollen hylättävä.

Viides kanneperuste, joka koskee suhteellisuusperiaatteen loukkaamista

Asianosaisten lausumat

126 Kantaja väittää, että riidanalaisen päätöksen 3 artiklan b alakohdassa määrätty velvoite on suhteeton, koska sillä asetetaan kantajalle velvoitteita, jotka voivat estää sitä täyttämästä määrättyjä kiintiöitä ja uhkaavat siten sen olemassaoloa. Mainittu velvoite rajoittaa kantajan pääsyä sillä oleviin keräyskapasiteetteihin. Tästä syystä kantaja on muuttanut järjestelmäänsä kieltämällä sopimusperusteisesti jätehuoltoyrityksiä toimimasta omalla luvallaan. Epäsuhta on erityisen ilmeinen kahdessa tapauksessa eli silloin, kun toinen vapautusjärjestelmä hankkii lisenssinalaisia lisämääriä, ja silloin, kun muut vapautusjärjestelmät perustavat keräyslaitoksia, jotka ovat kokonaan tai osittain niiden omia.

127 Ensimmäisessä tapauksessa kantaja katsoo, että toisen vapautusjärjestelmän markkinoille tulo pienentää ARA-järjestelmän osuutta kotitalouspakkausten kokonaismäärästä ja siten sen markkinaosuutta. Kilpailijat eivät ainoastaan kierrä ARA-järjestelmän asiakkaita vaan tuovat lisäksi markkinoille lisenssinalaisten pakkausten lisämääriä, joita valmistajat tai jakelijat eivät tällä hetkellä ota takaisin ja joita se kutsuu nimellä ”loisyritysten pakkausmäärät”. Tässä tilanteessa alueellisten sopimuskumppanien keräämien tuotteiden osuus, jonka kantaja voi vaatia, on rajoitettu, minkä vuoksi se ei voi täyttää asetettuja kiintiöitä, joten Bundesministerium für Umwelt, Jugend und Familie (Itävallan ympäristö-, nuoriso- ja perheasiainministeriö) voi perua sen luvan. Näin ollen komission asettama velvoite heikentää kantajan pääsyä keräyskapasiteetteihin.

128 Lisäksi kantaja katsoo, että komission ehdottama ratkaisu säiliöiden koon mukauttamisesta suurempiin keräysmääriin reagoimiseksi ei ole tyydyttävä. Kantaja voisi silloin tietää vasta jälkikäteen, ettei keräyskapasiteetti ole riittävä, ja korjaavia toimenpiteitä voidaan tosiasiallisesti toteuttaa vasta kahden vuoden kuluttua. Tästä syystä se katsoo, että säiliöiden jakamiseksi kilpailevien vapautusjärjestelmien on vahvistettava kunakin vuonna ennalta tarvittavat säiliötilavuudet sekä vastaavat keräysmäärät.

129 Kantaja täsmentää, että keräyskapasiteetin käytettävissä oleminen ja keräysmäärien saaminen ovat osa samaa ongelmaa ja että jos kyseessä oleva velvoite pakottaa sen luovuttamaan keräysmääriä kilpailijoille, sitä koskevat kapasiteettimääräykset jäävät kuolleeksi kirjaimeksi.

130 Toisesta tapauksesta kantaja toteaa, että kilpailevat järjestelmät ovat ennen kaikkea tiettyihin pakkaustyyppeihin erikoistuneita palveluntarjoajia, jotka voivat ottaa käyttöön muita keräyslaitteistoja turvautumalla täydentävästi kantajan käyttämiin laitteistoihin. Tämä pätee erityisesti Öko-Box- ja Bonus-järjestelmiin. Kantajan mukaan tämä kilpailevien järjestelmien menettely on aivan ennalta arvattavissa, sillä keräysinfrastruktuurien yhteiskäyttö ei luo todellista hintakilpailua, joka voi syntyä vain omien keräysinfrastruktuurien perustamisella. Se katsoo siis, että keräysinfrastruktuurien osittaisenkin yhteiskäytön tapauksessa sen olisi määrätyn velvoitteen vuoksi pakko luopua kerättyjen määrien vastaanottamisesta suhteessa, joka on suurempi kuin kilpailevan järjestelmän tarpeita vastaava osuus, mikä on ilmeisen järjetöntä.

131 Kantaja kritisoi sitä, että komissio ei ole tarjonnut minkäänlaista ratkaisua keräysinfrastruktuurien osittaisen yhteiskäytön ongelmaan eikä ole edes tutkinut esitettyä kompromissiehdotusta.

132 Lopuksi kantaja väittää, että riidanalaisen päätöksen 3 artiklan b alakohdan velvoite pakottaa sen organisoimaan uudelleen pakkausten keräämisen, mikä nostaa keräyskustannuksia ja vie siten ARA-järjestelmän tehokkuuden. Se katsoo näin ollen, että nämä kustannukset olisi kerättävä niiltä, jotka hyötyvät keräysinfrastruktuurien yhteiskäytöstä, eli kilpailevilta järjestelmiltä ja keräyskumppaneilta. Lisäksi se katsoo, että myös järjestelmän toimintakustannukset (tai järjestelmäkustannukset) olisi kerättävä kilpailevilta järjestelmiltä.

133 Komissio ja väliintulija kiistävät kaikki kantajan esittämät väitteet.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

134 On syytä muistuttaa, että suhteellisuusperiaate, joka kuuluu yhteisön oikeuden yleisiin oikeusperiaatteisiin, edellyttää vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sitä, että toimielinten toimet eivät saa ylittää rajoja, jotka johtuvat siitä, mikä on tarpeellista niillä tavoiteltujen päämäärien toteuttamiseksi ja tähän soveltuvaa, eli silloin, kun on mahdollista valita useista tarkoituksenmukaisista toimenpiteistä, on valittava vähiten rajoittava (asia C-210/00, Käserei Champignon Hofmeister, tuomio 11.7.2002, Kok., s. I-6453, 59 kohta; yhdistetyt asiat C-184/02 ja C-223/02, Espanja ja Suomi v. parlamentti ja neuvosto, tuomio 9.9.2004, Kok., s. I-7789, 57 kohta ja asia C-558/07, S P C M ym., tuomio 7.7.2009, Kok., s. I-5783, 41 kohta).

135 Nyt käsiteltävässä asiassa tavoitteena, johon komissio pyrkii riidanalaisen päätöksen 3 artiklan b alakohdassa määrätyllä velvoitteella, on kilpailun häviämisen välttäminen kotitalouspakkausten jätehuoltojärjestelmien markkinoilla; kilpailu voisi hävitä, jos kantajan ilmoittamille keräys- ja lajittelusopimuksille myönnettäisiin yksittäispoikkeus, joka vähentäisi keräys- ja lajittelupalvelujen kysyntää kotitalouspakkausten

keräys- ja lajittelumarkkinoilla. Riidanalaisen päätöksen 290 ja 292 perustelukappaleesta ilmenee, että keräysinfrastruktuurin yhteiskäyttötapauksessa kantaja voisi yrittää omia itselleen kerättyjen pakkausten kokonaismäärän ja estää siten kilpailevia järjestelmiä täyttämästä niiden kiintiöitä. Kuten edellä 122 kohdassa on jo todettu, sillä, että kantajaa kielletään pyytämästä todistuksia sen kilpailijoiden osuutta vastaavista pakkausmääristä kotitalouspakkausten kokonaismäärässä, voitaisiin välttää se, että se omii itselleen kerättyjen pakkausten kokonaismäärän erityisesti suhteessa Itävallan valvontaviranomaiseen, jolle sen täytyy osoittaa todistuksin, että se on täyttänyt kiintiönsä. Kuten edellä 123 kohdasta ilmenee, tämä kielto on myös yhteensoveltuva ARA-järjestelmän erityispiirteiden kanssa.

136 Jotta vältettäisiin se, että kantaja yrittää omia itselleen kerättyjen pakkausten kokonaismäärän, nämä pakkaukset on jaettava. Tätä varten osin komissio on ehdottanut jakomenetelmiä, jotka perustuvat kunkin järjestelmän lisenssinalaisia määriä vastaaviin täsmällisiin osuuksiin, mikä poistaa riskin kantajan keräämien pakkausten monopolisoinnista. Nämä jakomenetelmät estävät kantajaa yrittämästä heikentää kilpailevien järjestelmien asemaa korottamalla keinotekoisesti keräyskumppaneille ilmoitettuja määriä. Menetelmät vaikuttavat siten tyydyttäviltä suhteessa tavoitteeseen, joka on sen välttäminen, että kilpailu häviäisi kotitalouspakkausten jätehuoltojärjestelmien markkinoilta, ja siten keräys- ja lajittelupalvelujen kysynnän pienentymisen välttäminen kotitalouspakkausten keräys- ja lajittelumarkkinoilla.

137 Näin ollen riidanalaisen päätöksen 3 artiklan b alakohdassa mainittu velvoite soveltuu komission tavoittelemaan päämäärään (ks. vastaavasti em. asia Käserei Champignon Hofmeister, tuomion 60–64 kohta).

138 Tätä päätelmää eivät horjuta kantajan esittämät väitteet toisen vapautusjärjestelmän hankkimista lisenssinalaisista lisämääristä ja kantajan perustamien keräyslaitteistojen osittaisesta käyttämisestä.

139 Ensinnäkin väitteestä, joka koskee yhtäältä toisen vapautusjärjestelmän hankkimia lisenssinalaisia lisämääriä, on todettava, että asetuksen 11 §:n 7 momentissa, sellaisena kuin se on nyt käsiteltävässä asiassa merkityksellisessä versiossaan, säädetään, että prosenttiosuudet on määritettävä siten, että ainakin 50 prosenttia kunkin sellaisen pakkausmateriaalin määrästä, jonka osalta on määrätty järjestelmään osallistumisesta, on kerättävä. Toisaalta lupapäätöksen velvoitteen 1 nojalla keräyksen ja kierrätyksen vähimmäiskiintiöt kantajalle lasketaan ”suhteessa niihin pakkausmääriin, jotka kalenterivuoden aikana ovat [asetuksen] 11 §:n 7 momentin mukaisesti sopimuksen kohteena”. Näin ollen ”loispakkauksilla” eli sellaisilla pakkauksilla, joita mikään jätehuoltojärjestelmä ei tähän asti ole ottanut vastaan, ei ole minkäänlaista vaikutusta kantajan keräyskiintiöön, joka lasketaan edelleen edellä mainitulla tavalla. Pitää tosin paikkansa, että siitä, että loispakkauksista voi tulla kantajan kilpailevien järjestelmien lisenssinalaisia pakkauksia, seuraa se, että nämä pakkaukset eivät ole sen käytettävissä keräyskiintiön täyttämiseksi. Asiaan sovellettavan kansallisen lainsäädännön rakenteen perusteella keräysinfrastruktuurien yhteiskäyttötilanteessa järjestelmät eivät kuitenkaan saa keräyskiintiönsä täyttämiseksi tarvittavan pakkausmäärän keräämiseksi laskea loispakkausten varaan, vaan niiden on lisättävä keräyskapasiteettiaan esimerkiksi lisäämällä säiliöiden tyhjentämistiheyttä.

140 Väite siitä, että kantaja voi tietää vasta jälkikäteen, ettei sen keräyskapasiteetti ole riittävä, ei voi horjuttaa tätä päätelmää. Kuten edellä 118 kohdassa on todettu, kantaja voi arvioida ennakolta lisenssinalaisten pakkausten määrän sekä tämän luvun perusteella todeta keräystarpeensa ja päättää, onko keräyskapasiteettia lisättävä. Se

voi myös oikaista määritettyä kapasiteettia tosiasiallisesti markkinoille saatettujen ja lisenssinhaltijoiden jatkuvalla tavalla ilmoittamien pakkausmäärien perusteella.

141 Toisin kuin kantaja väittää, keräysinfrastruktuurien yhteiskäyttö ei merkitse kantajalle haitallista keräyskapasiteetin luovuttamista uusille kilpailijoille. Yhteiskäyttö ei tosiasiassa vähennä sen keräyskapasiteettia, sillä keräyskapasiteetti riippuu siitä lisenssinalaisten pakkausten määrästä, jonka jokainen keräysjärjestelmä ilmoittaa keräyskumppaneille, ja siinä otetaan siis huomioon lisenssinalaisten pakkausmäärien kasvu kullakin keräysalueella. Kuten edellä 139 kohdassa on jo todettu, kantajan on näin ollen keräyskiintiönsä täyttämiseksi mukautettava keräys uusiin tarpeisiin esimerkiksi pyytämällä sopimuskumppaneita lisäämään säiliöiden kapasiteettia tai lisäämällä tyhjennyskertojen tiheyttä.

142 Näin ollen väite, joka koskee kilpailevan vapautusjärjestelmän hankkimia lisenssinalaisia lisämääriä, on hylättävä.

143 Toiseksi väite, joka koskee sitä, että järjestelmät, joilla on omat keräysinfrastruktuurit, käyttävät osittain kantajan perustamia keräysinfrastruktuureja, ei voi horjuttaa kyseessä olevan velvoitteen oikeasuhteisuutta. Kuten asiakirja-aineistosta ilmenee, kantajalle riidanalaisen päätöksen 3 artiklan b alakohdassa määrätty velvoite ei anna keräysinfrastruktuurin osittaista käyttöä pyytäville kilpaileville järjestelmille oikeutta omia itselleen pakkausmäärää, joka vastaa markkinoille saatettujen lisenssinalaisten pakkausten kokonaismäärää. Kilpailevien järjestelmien on päinvastoin ilmoitettava ennalta niiden lisenssinalaisten pakkausten määrästä se osuus, jonka osalta ne haluavat turvautua yhteiskäyttöön, ja vain tämä osuus otetaan huomioon kerättyjen pakkausten jakamisessa. On siis korostettava, että kantaja on ehdottanut tätä

mahdollisuutta ja komissio on hyväksynyt sen unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyssä välitoimimenettelyssä.

144 Siitä kantajan väitteestä, jonka mukaan keräysinfrastruktuurien täydellinen tai osittainen yhteiskäyttö ei luo todellista hintakilpailua, on muistutettava, että riidanalaisessa päätöksessä sallitaan kantajan vähentävän yhteistyösopimuksissa määrättyä palkkiota. Näin ollen sen kilpailijat vastaavat sekä keräyssäiliöiden ja -säkkien käyttöön antamisesta aiheutuneista kuluista että kuluista, jotka aiheutuvat keräyksestä kotitalouksilta ja käyttäjiltä, joilla on samanlaiset pakkausmäärät, sekä niille kuuluvien lisenssinalaisten pakkausten kuljetuksista. Tämän vuoksi ne ovat tiettyjen kustannusten kannalta samassa tilanteessa kuin kantaja. Kun kuitenkin otetaan huomioon mahdolliset erot järjestelmän organisoinnissa ja hallinnoinnissa, materiaalien kierrätyksessä ja kannattavassa markkinoinnissa sekä eri yritysten kauppapolitiikassa, hintakilpailua ei voida sulkea pois.

145 Kyseessä olevan velvoitteen luonteesta ilmenee riidanalaisen päätöksen 290 ja 293 perustelukappaleesta, että ilman tätä velvoitetta kantaja voisi yrittää kontrolloida kerättyjen pakkausten jakoa omimalla itselleen sellaisen osan pakkauksista, joka ei tosiasiassa kuulu sille. Vaikka kantaja on ehdottanut toista jakomenetelmää, joka perustuu tiettyyn vastaanottokapasiteettiin, joka vahvistetaan vuosittain ja ennalta odotettavissa olevien lisenssinalaisten määrien perusteella, se ei ole kyennyt osoittamaan muiden sellaisten toimenpiteiden olemassaoloa, jotka tekisivät tästä velvoitteesta hyödyttömän. Koska kantajalla on vahva asema markkinoilla, sen ehdottama jakomenetelmä ei estä muuttamasta vuosittain pyydettyjä määriä korottamalla keinotekoisesti odotettavissa olevia lisenssinalaisia määriä kilpailevien järjestelmien aseman heikentämiseksi ja siten kilpailijoiden käytettävissä olevien säiliöiden osuuden pienentämiseksi. Kuten komissio on todennut kirjelmissään, kilpailevat järjestelmät yrittäisivät puolestaan vastata tähän korottamalla pyydettyjä määriä, mikä johtaisi kilpajuoksuun osuuksista kilpailevien järjestelmien välillä ennen kaikkea taloudellisesti houkuttelevimmilla alueilla, joille kantaja on erittäin hyvin sijoittautunut sen vahvan markkina-aseman perusteella. Sitä vastoin riidanalaisen päätöksen 3 artiklan b alakohdassa tarkoitettu jako perustuu asianmukaisiin, objektiivisiin ja tarkistettavissa

oleviin menetelmiin, jotka suojelevat uusien kilpailijoiden intressejä kunnioittamalla kantajan markkina-asemaa.

146 Näin ollen ei ole olemassa muuta toimenpidettä, jonka avulla kilpailun häviäminen vertikaalisilta alkupään markkinoilta voitaisiin välttää näin tehokkaasti. Riidanalaisen päätöksen 3 artiklan b alakohdassa määrätty velvoite on siis tarpeen tavoitteen saavuttamiseksi (ks. vastaavasti em. asia Käserei Champignon Hofmeister, tuomion 66 kohta ja asia C-491/01, British American Tobacco (Investments) ja Imperial Tobacco, tuomio 10.12.2002, Kok., s. I-11453, 139 kohta).

147 Edellä todetusta johtuu, että kyseessä oleva velvoite ei loukkaa suhteellisuusperiaatetta, koska se on toimenpide, jolla voidaan saavuttaa riidanalaisen päätöksen tavoitteet eli kilpailunrajoituksen välttäminen kotitalousjätteiden jätehuoltojärjestelmien markkinoilla ja tästä johtuva kotitalousmarkkinoiden keräys- ja lajittelupalvelujen kysynnän vähentyminen, ja koska sillä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

148 Väite, joka koskee ARA-järjestelmän tehokkuuden katoamista siitä syystä, että keräysinfrastruktuurien yhteiskäyttötapauksessa kantajalla ei ole lupaa vyöryttää tiettyjä kustannuksia kilpaileville järjestelmille ja keräyskumppaneille, ei voi horjuttaa tätä päätelmää. Yhtäältä riidanalaisen päätöksen 139 ja 304 perustelukappaleen mukaan järjestelmäkustannukset johtuvat ARA-järjestelmän perustamisesta ja liittyvät mainitun järjestelmän erityispiirteisiin. Kantaja ei ole osoittanut yhteiskäyttötapauksessa, että kilpailijat, jotka hyötyvät keräysinfrastruktuurien yhteiskäytöstä, hyötyvät myös koko ARA-järjestelmästä kehittääkseen jätehuoltotoimintaansa. Päinvastoin voidaan todeta, että ainoastaan keräysinfrastruktuurin yhteiskäytön perusteella kilpailijat

ottavat käyttöön oman jätehuoltoteknologiansa. Näin ollen se, että kantajan täytyy vastata näistä kustannuksista, ei aiheuta minkäänlaista ARA-järjestelmän tehokkuuden menetystä, eikä siis ole perusteltua vyöryttää niitä kolmansille. Toisaalta keräysinfrastruktuurien yhteiskäytöstä aiheutuvista kustannuksista on korostettava, että kantaja ei ole osoittanut, missä määrin keräysinfrastruktuurien yhteiskäyttö muuttaisi kustannuksia kerättyjä pakkauskiloja kohden. Näin ollen ei voida osoittaa, missä suhteessa se voisi pienentää ARA-järjestelmän tehokkuutta, jos kantaja ei saisi vyöryttää näitä kustannuksia kolmansille.

149 Tämä kanneperuste on näin ollen hylättävä.

Kuudes kanneperuste, joka koskee riidanalaisen päätöksen päätösosan ja perustelujen välisiä ristiriitaisuuksia

Asianosaisten lausumat

150 Kantaja väittää, että riidanalaisen päätöksen 301 ja 313 perustelukappaleen sekä sen päätösosan, erityisesti 3 artiklan b alakohdan, välillä on ristiriita. Tässä artiklassa ei määrätä mahdollisuudesta olla soveltamatta velvoitetta silloin, kun kilpailevat järjestelmät eivät pyydä keräysinfrastruktuurin yhteiskäyttöä, eikä siinä anneta minkäänlaista viitettä hetkestä, jona velvoitetta on sovellettava. Sen mukaan riidanalaisen päätöksen päätösosaa olisi oikaistava niin, että sen sanamuodossa tehtäisiin selväksi velvoitteen, keräyslaitteistojen yhteiskäytön ja sen hetken välinen yhteys, josta lähtien

velvoitetta on sovellettava. Kantaja väittää, että riidanalainen päätös ei ole riittävän täsmällinen eikä asiaankuuluva.

151 Komissio kiistää kaikki kantajan väitteet.

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta

152 On todettava, että vaikka pitääkin paikkansa, että riidanalaisen päätöksen 3 artiklan b alakohdassa määrätään, että kantaja ”saa vaatia jätehuoltoyhtiöiltä todistuksen vain niistä pakkausmääristä, jotka vastaavat ARA-järjestelmän osuutta järjestelmien tietyissä materiaaliryhmissä lisensoimista kotitalouksista peräisin olevien pakkausten kokonaismääristä”, oikeuskäytännön mukaan päätöksen päätösosaa on luettava siihen liittyvien perustelujen eli tässä tapauksessa riidanalaisen päätöksen 301 ja 313 perustelukappaleen valossa (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat T-374/94, T-375/94 ja T-388/94, European Night Services ym. v. komissio, tuomio 15.9.1998, Kok., s. II-3141, 211 kohta). Riidanalaisen päätöksen 301 perustelukappaleesta ilmenee, että ”jos ja siltä osin kuin kilpaileva järjestelmä ei pyri yhteiskäyttöön vaan asentaa omat keräyssäiliöt, velvoitteita ei voi soveltaa”, ja 313 perustelukappaleessa todetaan, että ”korvauksen pienentyminen on mahdollista ainoastaan, jos ja siinä määrin kuin kilpaileva järjestelmä pyrkii yhteiskäyttöön kyseisellä keräysalueella, ja vasta siitä ajankohdasta, jolloin lupa järjestelmään myönnetään”.

153 Samaten on niin, että vaikka pitää paikkansa, että riidanalaisen päätöksen 3 artiklan b alakohdassa määrätään, että ”tämä velvoite koskee kaikkia keräyksestä vastaavia

jätehuoltoyhtiöitä, joiden kanssa ARGEV on tehnyt sopimuksen", edellä 152 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan kyseisen artiklan tätä osaa on kuitenkin myös luettava riidanalaisen päätöksen 292 perustelukappaleen valossa. Tässä perustelukappaleessa täsmennetään yhtäältä, että velvoite koskee kaikkia yrityksiä, jotka ovat tehneet yhteistyösopimuksen kantajan kanssa, riippumatta siitä, sallivatko ne infrastruktuurien yhteiskäytön, niiden kannustamiseksi tekemään sopimuksia kilpailevien järjestelmien kanssa, ja toisaalta, että riidanalaisen päätöksen 3 artiklan b alakohdassa määrätty velvoite pätee vain tapauksissa, joissa kilpaileva järjestelmä haluaa hyötyä keräysinfrastruktuurien yhteiskäytöstä mainitun päätöksen 3 artiklan a alakohdassa määrätyn velvoitteen mukaisesti.

154 Näin ollen riidanalaisen päätöksen päätösosassa, sellaisena kuin se on luettuna sen perustelujen valossa, mainitaan selvästi ja täsmällisesti, toisin kuin kantaja väittää, että yhtäältä kyseessä oleva velvoite pätee vain siinä tapauksessa, että kilpaileva järjestelmä pyytää keräysinfrastruktuurien yhteiskäyttöä, ja toisaalta velvoitteen soveltamiseksi ratkaiseva päivä on järjestelmän hyväksymispäivä. Näin ollen kanne on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

155 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian ja komissio, EVA ja BAA ovat vaatineet, että kantaja on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut, kantaja velvoitetaan vastaamaan omista kuluistaan sekä korvaamaan komission, EVA:n ja BAA:n oikeudenkäyntikulut, mukaan luettuina välitoimimenettelystä aiheutuneet kulut.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Altstoff Recycling Austria AG vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan Euroopan komission, EVA Erfassen und Verwerten von Altstoffen GmbH:n ja Bundeskammer für Arbeiter und Angestellten oikeudenkäyntikulut, mukaan luettuina välitoimimenettelystä aiheutuneet kulut.

Pelikánová Jürimäe Soldevila Fragoso

Julistettiin Luxemburgissa 22 päivänä maaliskuuta 2011.

Allekirjoitukset

Sisällys

Asian tausta ..... II - 981

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset ..... II - 993

Oikeudellinen arviointi ..... II - 995

EY 81 artiklan ja asetuksen N:o 17 2 artiklan virheellistä soveltamista koskeva väite .. II - 997

Asianosaisten lausumat ..... II - 997

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 998

Toinen kanneperuste, joka koskee yhteistyösopimusten yhteensoveltuvuutta asetuksen N:o 2790/1999 edellytysten kanssa ..... II - 1009

Asianosaisten lausumat ..... II - 1009

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1010

Kolmas kanneperuste, joka koskee sitä, että riidanalaisen päätöksen 2 ja 3 artiklassa ei ole otettu huomioon ”olennaisten toimintaedellytysten” teoriaa ..... II - 1015

Asianosaisten lausumat ..... II - 1015

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1016

Neljäs kanneperuste, joka koskee riidanalaisessa päätöksessä määrättyjen velvoitteiden toteuttamiskelvottomuutta ..... II - 1019

Asianosaisten lausumat ..... II - 1019

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1020

Viides kanneperuste, joka koskee suhteellisuusperiaatteen loukkaamista ..... II - 1025

Asianosaisten lausumat ..... II - 1025

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1027

Kuudes kanneperuste, joka koskee riidanalaisen päätöksen päätösosan ja perustelujen välisiä ristiriitaisuuksia ..... II - 1033

Asianosaisten lausumat ..... II - 1033

Unionin yleisen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 1034

Oikeudenkäyntikulut ..... II - 1035